49րդ ՏԱՐԻ   ԹԻՒ 1215   Կ. ՊՈԼԻՍ   ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ   13/25 ՅՈՒՆԻՍ 1905   22 ՐԷՊԻՒԼ ԱԽԸՐ 1323 – 13 ՀԱԶԻՐԱՆ 1321

Journal Arménien
MANZOUMÉ-I-EFKIAR
Grand' Rue de la S-Porte,
CONSTANTINOPLE

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Թ. ԳԱՅԵՐԵԱՆ
ՈՐՈՒ Կ'ՈՒՂՂՈՒԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
38, Գալը Ալի ճամբայ, 38
Խմբագրութեան ուղղուած գրութիւնները ետ չեն դարձուիր

Մանզումէի Էֆքեար

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

منظومهٔ افكار
ارمنیجه یومی وسیاسی غزته‌در
صاحب امتیازی : اوهانس قره...
اداره‌خانه‌سی باب‌عالی جاده‌سنده نومرو ۲۸

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

	Տարեկան	Վեցամսեայ
Պոլսոյ համար	80 ղշ.	50 ղշ.
Գաւառներու համար	108 »	60 »
Արտասահմանի համար	25 Ֆր.	18 Ֆր.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար, տողը 5 ղրուշ
Մէկ անգամէ աւելի ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմաններ

10 ՓԱՐԱ   ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ «ՄԱՆԶՈՒՄԷ» ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ   10 ՓԱՐԱ

Գրականութեան Դերը

Անցեալին վրայ դարձուած պզտիկ ակնարկ մը բաւ է հաստատել սա իրողութիւնը թէ նախապատմական դարու մարդիկ յիշողութեան մէջ ամփոփած էին կեանքի նկատմամբ իրենց ունեցած բոլոր գիտելիքները։ Այդ ատեն գրականութիւնը իր սաղմնային վիճակին մէջ, այսօրուան ոճի նրբութիւնն ու արուեստը իր մէջ չունենալով հանդերձ մարդկային ընկերութեան գործունէութեանց ձեռնամուխ եղած և նոյն իսկ անոր կեանքի գործունէութիւններուն արդիւնաւոր թափ մը տուած է։ Այս ճշմարտութեան իբրեւ ապացոյց կրնան ծառայել բերնէ բերան չըջած Ոդիսական և Իլեականի նման ազնուացուցիչ հանգամանք մը ունեցող երբեմնի աւանդավէպերու, իմաստալից առած-աւացներու, սիրուն հէքեաթներու և կարգ մը անեղծ պահուած բնաձայնական տաղերը պատկերացնող յուզիչ պատմութիւններու չարքը, որոնցմէ ներշնչուած են մինչեւ իսկ այսօրուան գրականութեան անյաղթ մշակներն և արուեստի տքնաջան աշխատաւորները։

Ասոր հետ մէկտեղ անխուսափելի ճշմարտութիւն մըն է նաեւ թէ, նախնական մարդոց բնութեան, կեանքի, մտաւոր ու ձեռական բարդ գործունէութեանց նկատմամբ ծանօթութիւններու ստուարութիւնը պատճառ տուաւ գրի գիւտին։ Գրի գիւտը մարդուն անմահանալու բաղձանքին միանալով, հին տարաւ և նախնական ծանօթութիւններու հատակտորները հաւաքելու և ապագայի սերունդին կտակելու գաղափարը արթնցուց։

Այս երկու անուրանալի ճշմարտութիւնները չեշտելէ վերջ դժուար պիտի չըլլար այլ եւս սահմանը գծելու գրականութեան։ Ժողովուրդի մը կեանքին հայելին է ան. հայելի մը որ առանց իրերը աղեղծող անձնաւորութեանց բացակայութիւնը նկատի առնելու, միեւնոյն արտացոլացումը կը պահէ. անցեալը ներկայի կը վերածէ, և ներկայի հետախուզող նայուածքները կը փոխադրէ դարերու ետին պահուող անցեալին մէջ։

Ա.

Գրականութեան առաջին ու թերեւս էն հիմնական ծառայութիւնը զոր յիշատակել պէտք է, մեր ֆիզիքական կեանքին նկատմամբ ցոյց տուած լայն ծանօթութիւնն է։ Ինչ է մարդկային կազմուածքը. ինչ փոփոխութեանց ենթակայ է, ինչ պայմաններու տակ աւելի առողջ վիճակ մը և կորովի գործունէութիւն մը կրնայ ունենալ. հարց մը որ կարող բնախօսներու յարատեւ փորձերուն շնորհիւ լուծուած ու գրականութեան միջոցով հաղորդուած է յաջորդաբար ապագայ սերունդներու։

Ամէնուս ծանօթ է թէ յանկարծամահները անհաշուն թիւ մը կը կազմեն տգիտութեան զոհ գացողներու բաղդատմամբ։ Անոնց հիւանդները իրենց ֆիզիքական տկարութիւններուն գիտակից պիտի ընէ գրականութիւնը և անոնց պիտի սովրեցնէ այն թելադրութիւնները որ դարերու փորձառութիւններովը ձեռք բերուած են։ Ոչ միայն մեր ֆիզիքական կեանքին այլ նաեւ կենդանական ու բուսական աշխարհին մէջ ընդարձակ խուզարկութիւններ կը կատարէ գիտունը։ Կենդանիները՝ որոնցմէ ոմանք մարդոց ծառայութեան համար կը գործածուին, չատ անգամ պզտիկ տկարութեան մը պատճառով կը մորթուին. ինչո՞ւ աւանկ.— որովհետեւ երկրագործները անկարող կը գտնուին նախնական միջոցներով կենդանիները դարմանելու։ Բոյսերը նոյնպէս որոնցմէ չատեր մեզի մնունդ ըլլալու պաշտօնը ունին, չատ անգամ կը փճանան կամ քիչ արդիւնք առաջ կը բերեն սերմանուելէ վերջ, որովհետեւ սերմանողները ծանօթացած չեն այն տարրական գիտութեանց որոնք անհրաժեշտ են ամէն հողամշակութեամբ կեանք անցնողներու համար։ Գրականութիւնը ուրեմն որ Բնութեան մէջ պատահած ամէն երեւոյթներուն մեկնութիւնը գրաղող անհատներուն թարգմանն է, իրերու պատճառն ու պայմանները իրենց պարզ ու հասկնալի ձեւին տակ երեւան բերելու և այդ ձեռք բերուած իրողութիւններէն գործնականապէս օգտուելու մեթոտներովը կ'զբաղի։

Գրականութիւնը պզտիկ աղբիւր մը չէ ապրուստ հայթայթելու այնքան անհատներու՝ որոնք գրագէտի ճշմարիտ կոչումէն առաջնորդուած՝ հրապարակ կը նետուին մարդոց մտաւոր ու բարոյական կեանքը բարձրացնելու։ Բացառութիւնները յարգելով կը խոստովանինք սակայն թէ քիչեր գտնուած են որ ժողովրդեան գնահատումին արժանացած չեն։ Եթէ գրողները իրապէս արժանիք ունին յարգուելու, յաջողութիւնը չուշանար երբէք. բայց երբեմն ալ անոնց չի գնահատուելուն պատճառը սխալ ճամբայ բռնող արուեստակներու ապարդիւն ձեռնարկները չեն միթէ։

Գրականութիւնը ձեռական աշխատութեանց մէջ ալ միջամտելու ըլլալու յատկութիւնը ունի։ Ժողովուրդներու ինչպէս ֆիզիքական նոյնպէս արհեստական փորձառութեանց հարազատ արձանագրութիւնն է այն։ Իր առաջին յատկանչական դերը իր նախնական ծանօթութեանց հաւաքածոյին պահպանման և հետզհետէ կատարելագործումի ճամբուն մէջ դնելու ջանքին մէջ կը կայանայ։ Գիտենք թէ շոգենաւը, ելեքտրաշարժ մեքենաները և մինչեւ իսկ աւելը յանկարծական կերպով իրենց կատարելագործ'ալ ձեւովը երեւան եկած չեն։ Ինչպէս Ալբիոնի աշակերտներուն թողուցած հատակտոր ծանօթութիւնները հիմնական Տարրաբանութիւն բռնած գիտութեան ճամբայ բացին, նոյն փորձառութեան գիծովը առաջ գացած են արհեստի կատարելագործութիւնները։ Նախնի դարերուն՝ իրենց անկատար ձեւին մէջ երեւցող արհեստներու արձանագրութիւններ առաջնորդած են նորանոր խուզարկութեանց ու ձեռնարկներու, որոնց միջոցով միայն կարելի եղած է ձեռք բերել ճշդուած, ընդլայնուած և դասակարգուած գիտութիւններ և արհեստներու մէջ գործածուելիք մեթոտներ։ Հայրերու փորձառութիւնը տղան պատրաստ կը գտնէ իր առջեւ և նորանոր գիւտերու վրայ մտածելու և զայն զարգացնելու առիթ կ'ստեղծէ։

Եւ սակայն այս չափին մէջ չի սահմանափակուիր գրականութեան դերը։ Ան կը քաջալերէ արհեստները բարոյապէս ալ, առանց որուն չատ մը գիւտեր 21րդ դարու վերապահուած գաղտնիքներ միայն պիտի ըլլային։

Կարելի չէ երեւակայել ազդեցութիւն մը այնքան մղիչ որքան բարոյական քաջալերութիւն մը, բան մը որ գրականութեան կողմէն չի պակսիր երբեք արհեստներուն նկատմամբ։ Պարտաւանքը կը թուլցնէ ժիր ձեռքերը, չի գնահատելը կ'սպաննէ արուեստի նկատմամբ մարդոց մէջ հրահրուած ջերմ փափաքներն ու ձեռնարկները։ Հանճարեղ աշխատաւորը յարատեւող քայլերով իր գործին մէջ առաջ կ'երթայ, և սակայն նիւթական սատարումի և ձեռքի ուժ ունեցող անհատներու պէտք ունի իր նախափորձերուն փառաւոր վախճան մը տալու համար։ Գրականութիւնն է որ հարուստներու քսակին մէջ ծրարուած անգործ դրամը գործի կը դնէ, մեղկօրէն ձեռքերնին ծալլող մարդերու մէջ աշխատելու փափաքը կ'արթնցնէ յուսալից նիւթական խոստումներով։ Այս երբեակ ուժերը յարաբերութեան մէջ դնելով ինչ մեծ օրհնութիւններու ճամբայ կը բանայ։ Ժողովուրդին մատչելի կ'ընէ այն սեւակ արհեստներ որոնք սկզբունք չի գիտցող արհեստաւորներէ ձեռքձգուելու համար առնուազն 5 տարի պէտք պիտի ըլլար։ Օրինակներ չեն պակսիր մեր ըսածը հաստատելու համար։ Լուսանկարչութիւնը արհեստ մըն է և ընտանիք մը ապրեցնելու չափ չահաւոր ամէն տեղ։ Բայց պիտի զարմանա՞ք երբ ըսուի թէ Եւրոպական լեզուի մը հրատ մէկը 50 դահեկանով կարող պիտի ըլլայ հասկնալու անոր գաղտնիքներուն մեծ մասը։

Դիւրձեռնութիւնը նուազ կարեւոր միջոցներ չունի եւրոպական նոր փոփոխութիւններ ներարկելու համար մեր նահապետական անճաշակ հագուստներուն մէջ։ Վաճառականութիւնն ալ անթերի կերպով ազդուած է ուրիշ ազգերու կիրարկած մեթոտներէն։

Գրականութիւնը տարբեր միջավայրերու հին ու նոր գիրքերը, յիշատակարանները և առեւտրական կարեւորութիւնները գրի կ'առնէ ի դիւրութիւն անփորձ վաճառականներու, որպէս զի սխալ հաշիւներու չի դիմեն իրենց որ և է մէկ սպառած ապրանքը դիւրագնի և ապահով միջոցներով ձեռք բերելու համար։

Արհեստը արհեստներ կ'ստեղծէ գրականութեան միջոցով, ինչպէս «խօսքը խօսք կը բանայ» կ'ըսեն։ Արհեստներու մէջ ձեռք բերուած յաջողութիւնները անարձագանգ չեն մնար, կ'արձանագրուին օրը օրին ու կը տեսնուի թէ խակ գաղափար մը մէկուն մէջ ուրիշ թելադրութիւն մը կ'ստեղծէ, և այսպէսով սերունդին նման ձեռարուեստն ալ կ'աճի, կը բազմածղի, կոշտ արհեստին քով գեղարուեստը իր հիմերը կը դնէ և ճաշակներու գոհացում տրուելու համար պէտքէն վերջ նորանոր մտքի յղացումներ մէջտեղ կը դրուին։

Պզտիկ յաւելում մը անօգուտ պիտի չըլլայ չեշտելու համար սա իրողութիւնը թէ գրականութիւնը տեւական ու յարատեւ հանգամանք մ'ունի այլեւս։ Քանի որ ֆիզիքական ու արհեստական ծանօթութեանց հիմն է, կարելի չպիտի ըլլայ երեւակայել ժողովուրդ մը առանց գրականութեան։ Մոռցուած փորձառութիւնները, բոցավառող կորովի մը մահը կը նշանակեն, մահ մը՝ որ յարութիւն չունիր դժբաղդաբար։ Զգիտի չնջուի ան, որքան ատեն որ մարդիկ զարգացման մէջ ընդունակութիւն և մտաւորական ու արուեստական յառաջդիմութեան մէջ յարատեւ ջանք չեն խնայեր։

Բ.

Գրականութիւնը սկիզբէն ի վեր ունեցած է նաեւ իր մէջ հաճոյքի տարրը, մագնիս մը՝ որ չատերը այդ ուղղութեամբ կը քաշէ։ Արուեստ մըն է ան որմէ թէ՛ գրագէտ և թէ ընթերցող միանգամայն հաճոյք կը ծծեն, ցնծութեան անմեղ կաթիլները իրենց հոգիին մէջ կը հոսին անընդհատ։ Նիւթական հաշիւներ հո՛ն իրենց գործունէութենէն կը դադրին, պերճանքի ու չքեղութեան երփնաւորումները միայն իրենց ճակատը կը պարզեն հոն։ Անոնք որ ցամքեցուցած են ընթերցանութենէն քաղուելիք հաճոյքի աղբիւրը իրենց մէջէն, կատարեալ մարդիկ չեն կրնար ըլլալ։ Ապրիլ կը նշանակէ կատարելագործուիլ։ Կատարելագործուիլ կը նշանակէ մեր մէջ գտնուած ամէն կարողութիւնները զարգացնելով ունակական կեանքի մը վերածել որչափ որ պայմանները կը ներեն։ Ո՛վ որ կրթապէս յառաջդիմելու ընդունակութիւնը չի ցուցըներ՝ ինքնին կը մնայ արդէն։ Աշխարհի մէջ սոսկ մնացողի հետ ապրիլ, մնալ չնչել, մնալ զգալ ամէնէն անիմաստ կեանքն է։

Բայց և այնպէս գրականութիւնը միայն հաճոյքի առիթը ստեղծելու պաշտօնը չունի։ Ան ինչպէս ֆիզիքականին նոյնպէս և մտքին՝ իր միջավայրին հետ յարաբերելու պայմանները սերտելու կարողացնող մարդանք մը կուտայ լեզուի միջոցով։ Լեզուն որ խորհրդանշաններու չարք մըն է, բանալին է գրականութեան գանձարանին որմէ մնունդ կ'ընդունի ուղղակի ամէն միտք։

Ամէն անհատի համար անխուսափելի ստիպողականութիւն մըն է արտայայտուիլը։ Ֆիզիքական ու մտաւոր կենաց ամէնէն աղէկ և յստակ արտայայտող միջոցը լեզուն է։ Կը խոստովանինք թէ երգը գեղեցիկ է և յուզիչ. արձանը վերացնող, պատկերը հմայիչ, լեռները պատկառոտ, սակայն և այնպէս քանի մը յաջորդական բնական թալլօններ քանի մը էջերու վրայ որոշապէս պատկերացնելը միայն գրականութեան յատուկ է։ Պատկերն ու նուագը գաղափարի և զգացումի տարտամութենէն քայլ մը իսկ առաջ չեն կրնար կոխել մինչեւ որ բառեր իրենց մեկնիչ չունենան։ Իրականութեան կատարեալ մարմնացումն է լեզուն և գրականութեան կը վերածուի այն ատեն երբ գրի պէտքը չեշտուի և ստեղծող միտք մը նոյն փափաքին իրականացումն կուտայ։ Գրականութիւնը լեզուի յարափոփոխ անկայունութիւններուն վերջ կուտայ փրկելով չատ մը անհատներ լեզու մը սորվելու դժուարութենէն։ Գրականութեան կը պարտինք բնութեան մէկ խաղովը՝ խօսելու յարմարութիւն չունեցող անձերու գրչին արտադրութիւնները ըմբռնելու և մեր մտքի ծանօթութիւնները ընդլայնելու առանձնաշնորհումը, ինչ որ իրական զրկում մը պիտի ըլլար ամէնուս համար։

Թուագիտութիւնը որ չափի, ձեւի, ծաւալի և կչիռի հաշիւներովը կ'զբաղի, բնագիտութիւնը որ բնութեան մէջ կատարուած և կատարուելիք բոլոր երեւոյթները, եւ ուժերը մեկնելու կը ճգնի, տարրաբանութիւնը որ տարրերու յատկութեանց և բաղադրութեանց և զանոնք վարող օրէնքներուն վրայ կը ճառէ, կենսաբանութիւնը՝ որուն ճիւղերը կոչուելու արժանիքը վաստըկած են կենդանաբանութիւնը, բուսաբանութիւնն ու մանրէաբանութիւնը. ասոնք ամէնն ալ գրականութեան բուրումնաւէտ ծաղկեփունջերը կոչուելու արժանիքը չունի՞ն արդեօք, որոնցմէ կը մանէն աշխոյժ և հետաքրքիր մտքեր անոնց մէջ փնտռելով իրենց առօրեայ կեանքի նպատակն ու վախճանը։

Բժիշկը իր ստացած ծանօթութիւններուն հազիւ փոքրիկ մէկ մասը միտք պահելու կարողութեամբ օժտուելուն համար իր գիրքերուն պիտի դիմէ իր ուսած սկզբունքները վերյիշելու համար։ Փաստաբանէն առէք իր օրինագիրքը և մեկնութիւնները, քանի մը օրէն արդէն անկարող պիտի գտնուի իր թանկագին պաշտօնը չարունակելու։ Ուսուցչին ձեռքէն խլեցէք իր դասագիրքերը, միւս օրն իսկ տղոց նոր բաներ սովրեցնելու դժուարութիւնը պիտի զգայ։

Գրականութեան տարբեր տարբեր ճիւղերը փոփոխակի մտքի յոգնութիւնը կը փարատեն զօրացնելով միեւնոյն ատեն մտքի թուլցած ջիղերը։ Գիտենք թէ միտքը երեք գլխաւոր կարողութիւններ ունի մշակուելու համար.— Իմացականութիւն, զգացում և կամք։ Մէկին չափազանցօրէն կարեւորութիւն տրուիլը, յոգնութիւն առաջ կը բերէ, որ կրնայ դարմանուիլ միւս կարողութեանց կողմը ուշադրութիւն դարձնելով միայն։ Իմացական կարողութիւնով չարունակ զբաղիլը անմարսելի ոսկոր կրծելու նմանցուած է չատ անգամ. մտքի այդ վիճակը կը յոգնեցնէ ուղեղին ամէնէն կարեւոր մասը, մինչեւ որ միտքը ատենի մը համար զգացական կարողութիւններուն չեշտ կը դրուի մշակուելու համար որպէսզի կարելի ըլլայ իմացականութեան կորսուած կորովը վերստանալ։ Ինչ մեթոտ որ երկար տարիներէ ի վեր գրականութիւնը կիրարկած է, հոգեբանութիւնը անցեալ դարու վերջին քառորդին ատենը հազիւ սկսաւ ստուգել և իր օգտին ծառայեցնել։ Այսօր հոգեբանութիւնն ու բժշկութիւնը գրականութեան չուքին հետեւելով միտքը չարաչար կերպով գործածող դպրոցականներն ընթերցումէ դադրիլ և մտքերնին յոգնեցնողներուն իմացականութիւննին սրբելու համար զրական յօդուածներ կարդալ կը թելադրեն։ Գրականութիւնը օտար մեծ մտքերու խորհրդածութեան կերպին վրայ ամփոփ կամ մանրամասն ծանօթութիւն մը կուտայ, և մեր մէջ ուսման փափաքը արթնցնելու համար ամէն միջոցներ կը գործածէ։ Ստեղծագործ երեւակայութեան զարգացումին ալ գրականութեան կը պարտինք։ Քանի որ մտքի ամէն կարողութիւնները զարգացնելու միջոցներուն վրայ կը խորհի, երեւակայութիւնը անմասն չի մնար անոր մատակարարած սատարներէն։ Երեւակայութիւնը մարդկային կարողութիւններէն մէկն է թէեւ, բայց մարդկային գործունէութեանց բոլոր մանրամասնութիւններուն մայրն է. բոլոր արուեստից, մեքենական գիւտերու և մտքի նորանոր յղացումներու հիմն է առանց որուն ոչինչ կրնար ծընունդ առնել գիտութեան սահմանները լայնարձակելու համար։

Գրականութիւնը մտքի ծանօթութիւնները ընդարձակելուն հետ մէկտեղ մտաւորական զարգացման թելերը թեթեւցնելու մէջ չի թերանար բնաւ։ Գրականութիւնը իր ընդարձակ առումովը օտար գրականութիւններ մշակելու պատճառ կ'ըլլայ և անձէն դուրս, գութի, կարեկցութեան, և անձնուիրութեան ջերմ զգացումները կ'արթնցնէ մարդուն մէջ։

Անհատները առօրեայ կեանքի մէջ իրարու օգնելու բնական միտումները կը ցուցնեն արդէն. գրականութիւնը աւելի թափ մը կուտայ իրենց առեւտրական և ուրիշ զբաղումներու մէջ գործակցելու. համակրութեան անհունին մէջ կը միացնէ զանոնք և օրըստօրէ աւելի զարգանալու ախորժակը կը բանայ։ Գրականութիւնը ընտանիքին մէջ ալ իր նշրակը կը պատցնէ և անոր սեմէն ներս սպրդած գէշ ու յոռի բարքերը կը դատապարտէ, կը բարեկարգէ ան ընտանիքին մէջ դնելով սիրոյ և անկեղծութեան նուիրական ներշնչումը։ Իտէալ կեանքը կը պատկերացնէ ամէն նոր ընտանիք կազմելու պատրաստուող և դեռ նոր բոյն կազմող զոյգերու առջեւ, ապրելու անհրաժեշտ պայմանը նկատելով գաղափարական կեանքը միայն։

Գրականութիւնը իր այս ուսումնասիրութիւններուն մէջ ընկերական զեղծումները անտես չըներ։ Գիտութեան վրայ երկար բարակ ճառախօսութեան քով իր կարգին բարոյախօսութեան պարզագոյն դասընթացք մը կ'սկսի հրատարակել, որով պարտքի և իրաւունքի սահմանները կը գծէ անձին, անհատներու բնութեան և Աստուծոյ հանդէպ։

Անհատի մը թերութիւնները սրբագրելու մէջ մեծ դեր մը կը խաղայ գրականութիւնը, և նոյն իսկ կեանքերը գաղափարական բարիին, ճշմարտին ու գեղեցիկին հասցնելու ամենամեծ փոյթը որ կը կատարուի, գրականութեան միջոցով միայն կարելի է իրականանալ։ Մոլութիւնները կը ջնջէ ճշմարիտ գիտութեան սերմերը ցանելով և գեհենաքարշ ստոր կեանքին քով բարին գործելու բիւր առիթներ և պատեհութիւններ ստեղծելով։

Իբրեւ միջանկեալ կարեւոր է հոս դիտել տալ թէ հոգեկան կեանքը ժառանգական օրէնքներով չէ որ մեր նախնիքներէն մեզի փոխանցուած է։ Ժառանգականութիւնը ֆիզիքական ու մտաւոր կարողութեանց միտումը միայն կը մատակարարէ։ Գրականութիւնը չի բացուած ընդունակութիւնները փըթթեցնելու ամենամեծ բաժինը պիտի սատարէ։ Ինչպէս մնունդի համար կերակուրներն են որ կուգան ստամոքսը նորոգել և աճեցնել մարդուս մարմինը, նմանապէս գրականութեան միջոցով ներս ընդունուած բարոյական խորհուրդներն ու զգացումներն են որ կուգան պարէնաւորել և բեղմնաւորել հոգին։ Հոգին իր ընթերցումներուն պատկերն է ինչպէս անհատը իր ընկերին։ Եւ զարմանալի չէ այլ եւս որ կը մխիթարուինք մեր կեանքի դառնութիւններուն մէջ ներշնչող գրքի մը ընթերցումովը, անասնական զգացումներէ կը մերկանանք և մաքուր ու սուրբ սիրոյ մը ծաղկիլը կը նշմարենք՝ թէեւ անզգալապէս։

Մեծ գրագէտները մարդկային ընկերութիւնը դէպի կատարեալ կեանքը առաջնորդելու ռահվիրաներն են։ Գրականութիւնը աւանդարանն է Աստուածային ամենանուիրական իղձերուն խորանը՝ որուն մէջէն կը հոսի մարդկային կեանքը կատարելագործումը։

Գրականութիւնը օր ըստ օրէ կը վերակենդանացնէ և այդքան իր յոգնութիւններուն մէջ իսկ կը վերստանայ իր կորովը բիւրաւոր անհատներ օգտակար կեանքի մը առաջնորդած ըլլալու գոհունակութիւնովը։

Սբէնսըր կ'ըսէ. «կեանքը՝ իր միջավայրին բարքերուն հետ ամենալաւ կերպով յարմարիլն է»։ Իրականու

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ   2

ՋՈՒԱՐՃԱԼԻ ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՇԽԱՐՀԻ ՇՐՋԱՆԸ

Քառասուն Փարայով

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

ՄՕՐԵՂԲՕՐՈՐԴԻ ՌԻՇԱՐԻ ԿՏԱԿԸ

Ա.

Նօտարը չատ խօսելէ և ժամանակ կորսնցնելէ ախորժող մարդ չէր թէեւ, սակայն իր հրաւիրած երկու անձերուն ալ այսպէս միեւնոյն ժամուն ներկայանալը տեսնելով, պահ մը վարանեցաւ։ Ցետոյ յաճախորդներուն դառնալով,

—Պ. Մօռլըթօ՛ն, Օր. Օրէ՛տ, տըխուր պարտականութիւն մը կատարելու համար ձեզ հոս հրաւիրեցի, ըսաւ։ Լաւագոյն յաճախորդներէս Պ. Ժան Րիչար մեռաւ...

—Ո՜հ, մօրեղբօրորդիս մեռա՞ւ գոչեց Լավարէ՛տ։

—Իրացի՞ս մեռա՞ւ, կրկնեց Մօռլըթօն։

—Այո, դժբաղդաբար մեռաւ յարեց նօտարը։ Հանգուցեալը կը թողու Քօթ տ'Օռ եզերքը Մարսօնա անուն դըղեակ մը, ինչպէս նաեւ Բարիզի Շօսէ Տանթէն փողոցին և Մալէրպ ծառուղիին վրայ երկու տուն, և Անգլիոյ Տըվընչայրի կոմսութեան մէջ ալ Պաալէթ Բառթէլ անունով դղեակ մը։

Լավարէտ խոր անձկութեամբ կ'ունկնդրէր նօտարին այս խօսքերը, իսկ Անգլիացին կը զարմանար թէ անոր ձգած այս կալուածները ինչ առնչութիւն ունին իրեն հետ։ Նօտարը չարունակելով խօսիլ։

—Հանգուցեալը իր իսկ ձեռքով կտակ մը գրած է, որ օրինաւորապէս վաւերացուած է։ Այս կտակին պարունակութիւնը հաղորդելու համար ձեզ հրաւիրեցի։ Նօտարը կտակագրին պայմանագրական կէտերը մէկ չունչով կարդալէ ետք, սկսաւ ծանր ծանր չեչտել հետեւեալ տողերուն վրայ։

Հարստութիւնս մօտաւորապէս չորս միլիոն ֆրանքի կը հասնի, որ կը բաղկանայ կալուածներէ, պետական արժեթղթերէ, բաժնետոմսերէ, պարտամուրհակներէ և նօտարին քով պահ տրուած, դրամներէ։ Ոչ եղբայր ունիմ, ո՛չ ամուսին, ո՛չ զաւակ և ոչ ալ ուղղակի ժառանգորդ։ Այս պատճառով, ամբողջ հարստութիւնս հօրաքրոջս տղուն Արման Լավարէտի կը կտակեմ։

Արման Լավարէտ այս անակընկալէն յանկարծակիի եկած

—Ինչ կ'ըսէք, գոչեց,

—Ներեցէք յարեց նօտարը, մըտիկ ըրէք, և չարունակեց կարդալ կտակագիրին մնացած մասը,

Եւ սակայն Արման Լավարէտը պայմանով մը միայն տէր կը կարգեմ իմ ձգած հարստութեանս, այս տղան դրամին արժէքը չը գիտեր բնաւ, ժամանակաւ իրեն հետ Պոլօներ Սիւր Մէր զբօսական պտոյտի մը գացինք, և ցաւով տեսայ որ աջ ու ձախ դրամ կը բաշխէր հոն յիմարաբար։ Ձեմ փափաքիր որ իմ ձգած ժառանգութիւնս ալ այդպէս վատնէ. այն զբօսական պտոյտին ատեն ինք երկու հազար ֆրանք չըայլած էր առանց ո և է հարստութիւն ունենալու, մինչդեռ ես որ միլիոններու տէր էի, հազիւ հարիւր վաթսունըչորս ֆրանք քսանըհինգ սանթիմ ծախսած էի։ Արդ, իմ ապագայ ժառանգորդիս գործնական դաս մը տալու և դրամին արժէքը գնահատել սովրեցնելու դիտումով, պայման կը դնեմ որ ամբողջ հարստութեանս տիրանալու իրաւունքին արժանանալու համար, գրպանը մի միայն քառասուն փարա դնելով ճեփոտն մեկնի Բարիզէն եւ այս գումարով թափառական հրեայի նման աշխարհի շրջանը կատարէ։ Ասիկա գուցէ վարժեցնէ զինքը խնայասիրութեան։ Ուղեւորութիւնը տարի մը միայն պիտի տեւէ։ Լավարէտի վրայ հըսկելու համար պէտք է որ մէկը ուղեկցի անոր և մօտէն հսկէ թէ ճշդիւ կը գործադրէ՞ ան իմ առաջարկած պայմանս։ Այս գործին յատկացուցի մէկը որ անձնական կարեւոր չահեր պիտի ունենայ Լավարէտի վրայ հսկելով։ Այս անձը Տըվընչայրի դքսութեան մէջ ունեցած Պաալէթ Բառթէլ դղեակիս դրացիներէն Սըր Մօռլըթօնն է։ Եթէ Լավարէտ կէտ առ կէտ չը գործադրէ առաջարկած պայմանս, այն ատեն ամբողջ հարստութիւնս կը կտակեմ յիշեալ դրացիիս Սըր Մօռլըթօնի։

—Զարմանք, գոչեց Անգլիացին տեղէն ցատկելով, ինծի՞ է որ պաշտօն կուտայ Պ. Լավարէտի վրայ հսկելու։ Ինծի՞ է որ կը կտակէ իր հարստութիւնը, եթէ Լավարէտ թերանայ յանձնառութեանը մէջ։ Բայց այս տարօրինակ մարդը սանկ մը միայն կը ճանչնայի ես, մեր ամբողջ դրացնութիւնը իրարու հետ դատ վարելով անցուցինք։

Նօտարը չարունակելով կտակագիրին ընթերցումը, կարդաց.

Սըր Մօռլըթօն իր իրաւունքը պաշտպանելու կարող անձնաւորութիւն մըն է, ես մօտէն կը ճանչնամ զայն։ Ամէն անգամ որ սիրտս կը նեղուէր մեր ագարակները իրարմէ բաժնող սահմանին առթիւ խնդիր մը կը յարուցանէի, և կամ պարտէզին պատերէն մէկուն նկատմամբ առարկութիւն մը կ'ընէի, և վերջապէս ոչինչ պատրուակ մը գտնելով կը գրգռէի զայն ու դատարան կ'իյնայինք։ Դատարանին առջեւ Սըր Մօռլըթօնի անվհատ ոգին և անյողդողդ բնաւորութիւնը տեսնելով կը զըւարճանայի։ Մարդը պատէ պատ քարէ քար կը զարնուէր, ամէն միջոցի կը դիմէր, և վերջապէս դատը չահելով իրաւունքին տէրը կը դառնար։ Ասկէ կը հետեւցնեմ թէ Սըր Մօռլըթօն գիտէ լաւապէս պաշտպանել իր իրաւունքը։ Ուստի կը յանձնարարեմ իրեն որ ինչպէս իմ կենդանութեանս կ'ընէր, հիմա ալ նոյն անաչառութեամբ հսկէ Լավարէտի վրայ, որ եթէ չկրնայ քառասուն փարայով եւ մէկ տարուան մէջ կատարել աշխարհի շրջանը, ինք Սըր Մօռլըթօն վայելէ չորս միլիոնի հարստութիւնս։ Մնաց որ եթէ Սըր Մօռլըթօն ուղղամտութեան հակառակ ընթացքով մը կատարէ իր հսկողութիւնը, և ճշմարտութեան հակառակող արարք մը ունենայ հանդէպ Լավարէտի և կամ դժուարութիւն յարուցանէ անոր առջեւ, այն ատեն Սըր Մօռլըթօն ալ պէտք է զրկուի հարստութենէս։ Անոր պաշտօնը պիտի ըլլայ պատուաւորապէս և հեռուէն հեռու միայն հսկել Լավարէտի վրայ։ Աւելորդ չեմ սեպեր սա ալ ըսել թէ եթէ հօրաքրոջս զաւակը որ զրկուած է, չը կրնայ գործադրել առաջարկած պայմանս ու կորսնցնէ ժառանգութիւնս, խիստ ... պիտի ըլլամ յաւիտենականութեան մէջ։

(Շարունակելի)

եան մէջ ալ խնդիրը քննելով կը եմնինք թէ ոչ մէկ կեանք կրնայ իր ոյութիւնը պահպանել և զարգանալ ռանց բարիին հետեւելու։ Ոչ մէկ նդամի իր ո և է անդամը կրնայ աեցնել առանց օդին, ջուրին, լոյսին և արեւին անունդ սանելու։ Նոյնէս ալ ոչ մէկ կեանք կրնայ մաղի ի զարգացնել իր նկարագիրը, բաակարգել իր բնաւորութիւնները, արգացնել իր հոգեկան ուժերը աանց մշակելու սէրը հաղորդակցութիւն մը իր միջավայրին հետ, առանց մէջը ներարկելու ազնուագոյն խորուրդները բարոյականութիւնը բարձացնելու։

Գրականութեան մէջ ժողովուրդներու անհատական, ընտանեկան, մտաւոր և հոգեկան բաղադրեալ գործունէութիւնները կը մարմնանան. Աստուածային կրօնի ամենավսեմ յայտնութիւնները հոն յարութիւն կ'առնեն և արութիւն առնել կուտան մարդուն մէջ մեռնելու վիճակին համար հոգեկան բարձր ընդունակութիւնները և ուեալոց անհունին հետ սիրոյ և ղղուածութեան ամենասերտ կապերովը ր միացնեն։

ՍՏԵՓԱՆ Մ. ՍԱՐՐԱՖԵԱՆ

ԱՐՏԱՔԻՆ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

ՆՈՐ ԶԻՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՓՈՓՈԽՈՒՄ ԵՒՐՈՊԵԱՆ ԵՒ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ

Անգլիոյ նախորդ Ազատական Դահլիճին մէջ արտաքին գործոց նախարարի խորհրդական Սըր Չարլզ Տիլք, որ արտաքին աշխարհաքաղաքականութեան խնդիրներուն հետամուտ ձեռնհասութիւն մը ունի, «Սթանտըրտ»ի վերջին թիւերէն մէկուն մէջ ուսումնասիրելով Ծ. Արեւելեան պատերազմին հետեւանքով Եւրոպայի և Ամերիկայի մէջ տեղի ունեցած քաղաքական ուղղութիւններուն փոփոխութիւնները, կը յայտարարէ թէ նախորդ և նոր սերունդին օրով տեսնուած քաղաքական զինակցութիւնները պիտի փոխուին, և ընդհանուր աշխարհաքաղաքականութեան մէջ ևս այդ փոփոխութեան արդիւնքները երևան պիտի գան։

Սըր Չարլզ Տիլքի յօդուածին առթիւ «Սթանտըրտ» հետեւեալ մասը կը խօսի.—

Սըր Չարլզ Տիլք, որուն կարեւոր յօդուածը հրատարակեցինք այս առաւօտ, միակը չէ ա՛յն պետական մարդոց մէջ, որոնք կը հաւատան թէ եկած է ժամանակը որ Եւրոպական Տէրութիւնք դաշնակցութիւններու տարբեր ուղղութեան մը մէջ մտնեն միջազգային աշխարհաքաղաքականութեան ընթացքը։ Հին ու նոր սերունդներուն ընտանի եղած զինակցութիւնները դէպքերուն բնական վիճակին հետ պարտաւորուած են դադրիլ, և նոր զինակցութիւններու պէտքը ինքնին կը զգացուի օր ըստ օրէ։ Ամէն բանէ առաջ ըսե՛նք թէ ի մօտոյ դէպքերու վաւարանը ցամաքային Եւրոպայէն պիտի փոխադրուի աշխարհի ծայրերը, Ծ. Արեւելք, և հեռաւոր ծովերուն վրայ։ Արդէն ձգտումը սկսած է յորմհետէ բոլորովին ուշադրութիւնները իրեն մէջ սուզեց Ծ. Արեւելեան Պատերազմը։ Կարծուածէն ու կասկածուածէն շատ աւելի իր ուշադրութիւնը ունեցաւ այս Պատերազմը, որուն յառաջ բերած միջազգային փոփոխութիւնը տակաւ առ տակաւ զգալի պիտի ըլլայ։ Այս պատերազմին անմիջական արդիւնքը ա՛յն եղաւ որ արեւմտեան Եւրոպայի միջազգային դրութեան մէջ Ռուսիոյ ծանրութիւնը երկար ժամանակի մը համար վերցուեցաւ։ Ճափոնական յաջողութիւնները պատճառ եղան ո՛չ միայն Ծ. Արեւելքի մէջէն վտարելու Խազախական չահատակութիւնները, այլ անուղղակի կերպով ազդելու նաեւ Ռուսիոյ միջազգային կացութեան վրայ։ Այսպէս, Երրեակ և Երկեակ Զինակցութեանց միջեւ հաստատուած հակակշիռը այլ եւս տիրող տարրը չէ Եւրոպայի կացութեան մէջ։ Աւստրիոյ և Մաճառստանի յարաբերութեանց փափուկ խնդիրն ալ նկատի առնելով, որուն համեմատ Աւստրիոյ ո և է զինակցութիւն դադրած է գրեթէ վստահելի ոյժ մը ըլլալէ Երրեակ դաշնակցութեան մէջ, դիւրին է մտածել թէ Եւրոպայի կացութիւնը չէ որ այսուհետեւ պիտի չահագրգռէ միջազգային աշխարհաքաղաքութիւնը, այլ կենսական ուղղութիւնները և պայմանադրութիւնները փոխադրուած են այլուր, այսինքն Ծ. Արեւելք և Մարոք։ Աշխարհի այդ երկու մարզերուն մէջ մեծամեծ խնդիրներ լայնցուցին, սառւարցուցին Տէրութեանց ուշադրութիւնները, և ա՛յդ խնդիրներն են որոնք մեծապէս կը սպառնան աշխարհի խաղաղութեան, ոչ թէ Երրեակին և Երկեակին զօրութեանց հաւասարակշռութեան վտանգը, որ ասկէց առաջ միտքերը կը չահագրգռէր, և խաղաղութեան դէմ սպառնալիք մը ենթադրել կուտար չարունակ։ 1870-71ի թուականէն սկսեալ մինչեւ վերջին Ծ. Արեւելեան պատերազմը Պիզմարքեան քաղաքականութեան հիմերուն վրայ հաստատուած ուղղութիւնը տուն կուտար միջազգային աշխարհաքաղաքութեան։ Ռուսական պարտութիւնը վերջ տուաւ այս ուղղութեան, և նորագոյն հորիզոն մը բացուեցաւ հեռուները, Ծ. Արեւելքի ջուրերուն և ցամաքներուն վրայ։ Բայց այս Պատերազմը միմիայն Եւրոպական կացութեան վրայ չէ որ պիտի ազդէ։ Միացեալ Նահանգները, որոնք ժամանակէ մը ի վեր փութոյ պնդութեամբ հետամուտ կ'ըլլային եւրոպական ջուրերուն վրայ ազդեցութիւն ունենալու տնտեսապէս և քաղաքականապէս, հիմա պարտաւորուած են դէպքերուն առնող տրամաբանութեան հետեւանքով իրենց բովանդակ ուշադրութիւնը նուիրել Ծ. Արեւելքի հետ իրենց ունեցած առեւտրական և քաղաքական շահերուն, մանել նաւային և զինուորական նորագոյն կազմակերպութեան մը մէջ, քանզի հորիզոնին վրայ չողացող նորօրինակ ճառագայթ մը, Ճափոն, իրերը և դէպքերը փոխեց ամերիկեան Փիլիփփեանց արքիպեղագոսին մօտերը, և, բաց աստի, Չինաստանի հետ համաշխարհիկ վաճառականութեան մէջ Ճափոն այսօր կը սպառնայ հսկայի բաժինը առնելու։ Այս նորասքանչ կացութեան առջեւ Միացեալ Նահանգաց կը մնայ ամփոփուիլ իրենց ներքին ու մօտաւոր ուժերուն մէջ, և հոգ տանիլ որ պահպանուի իրենց գաղթային ստացուածքները և չարունակուի Չինու հետ իրենց նորաբողբոջ վաճառականութիւնը, որ յայտնի վտանգի մը ենթարկուած կը թուի այժմ։ Սըր Չարլզ Տիլք այս նոր չարժումներուն մէջ կը կասկածի նախ խորին մրցում մը Մեծին Բրիտանիոյ և Միացեալ Նահանգաց միջեւ, սա՛ անտարակուսելի իրողութիւնն ալ մատնանիշ ընելով թէ այժմէն իսկ Ամերիկացիներուն միտքէն օձ կը փախչի ա՛յն մտօք թէ Ճափոն բնական դաշնակիցն է Անգլիոյ։ Բայց որովհետեւ երկու ցեղակից և նոյնալեզու ժողովուրդները պիտի չուզեն սուր քաշել իրարու դէմ անգամ մը եւս, ամերիկացի և բրիտանացի պետական մարդոց կը մնայ այժմէն գտնել խուսափողութեան դեռին մը այդ զարհուրելի պատահականութեան առաջքը առնելու համար։

Սակայն պատերազմին հետեւանքով առաջ եկած վերոյիշեալ երկու փոփոխութիւններէն առաջինը միշտ աւելի կարեւորութիւն ունի։ Տէլքասէ ինկաւ, բայց իր հիմնած քաղաքականութեան արդիւնքները հետզհետէ կը տեսնուին։ Իրաւ է որ Ռուսիոյ պարտութիւնը Տէլքասէի համար անակնկալ մը եղաւ, և չէր ուզեր այս արդիւնքը։ Բայց որովհետեւ Տէլքասէ գործը շատ ընդարձակ ասպարէզի մը վրայ բանած էր, բախտին բերմամբ իր ծրագրին մէկ մասին անյաջողութիւնը պատճառ մը չեղաւ միւս մասին անյաջողութեան։ Իտալիոյ հետ իր մերձաւորութիւնը և Անգլիոյ միջնորդութեամբ անոր հետ կնքած գաղթային համաձայնութիւնը առաջին հարուածը եղաւ Երրեակ զինակցութեան դէմ ուղղուած, և այն օրէն իսկ Գերմանիա կասկածեցաւ ապագայ դէպքերուն վրայ։ Միջազգային աշխարհաքաղաքութեան մէջ ըլլալիք փոփոխութեան պսակը եղաւ անգլօֆրանսական համաձայնութիւնը, որ, Տէլքասէի կարծիքով, առաջ պիտի բերէր Գերմանիոյ կատարեալ կղզիացումը։ Այս մասին պայքարը ահա կը մղուի, Մարոքի առթիւ, և այս ժամուս դեռ վերջնական կարգադրութիւն մը չէ եղած, այլ հեռագիրը և հեռաձայնը անընդհատ կը գործեն Բարիզի և Լոնտոնի միջեւ։

Խնդիր է թէ անգլօ-ֆրանսական դաշնակցութեան մը դէմ Գերմանիա պիտի կրնա՞յ չարժել իրեն հետ իր երկու զինակիցները։ Գերման մամուլը, որ պատերազմական ամէն չեշտերը կը գործածէ Ֆրանսան վախցնելու համար, բնաւ չի խօսիր այս մասին։ Բնականաբար Գերմանիա կ'աշխատի Մարոքի խնդրոյն բանակցութեանց ա՛յնպիսի երեւոյթ մը տալ որ վերջ ի վերջոյ պատերազմը երկու Տէրութեանց ցամաքին վրայ մղուի, անկախաբար Մարոքի խնդրէն, և այս պարագային անժխտելի կը համարուի գերմանական յաջողութիւնը։ Բայց Մ. Ռուվիէ այս պատահականութեան առաջքը առնելու համար ինք ալ իր կողմէ հնարքի կը դիմէ. առաջին հնարքը եղաւ զոհել Տէլքասէն, վէճը սահմանափակել ուզելով միայն Մարոքեան խնդրով։ Ընդունեց կերպով մը Տէլքասէի դիւանագիտական նրբութեան դէմ մղանչումը, բայց հասկցուց թէ Ֆրանսայի զոհողութիւնը ա՛յնքան միայն կրնայ ըլլալ։ Եւ որովհետեւ Մարոքի գործը զուտ ֆրանսական չէ, այլ նաեւ անգլիական, կը հետեւի թէ Աֆրիկեան այդ խնդրոյն առթիւ ուղղակի չահակից մըն է նաեւ Մեծն Բրիտանիա, և ամէն պարագայի մէջ Գերմանիա պարտաւոր է իր հաշիւները լաւ տեսնել առաջուց՝ Մարոքի պատճառաւ ոտնձգութիւն մը ընելէ առաջ Անգլիոյ սիրելի բարեկամին դէմ։ Ֆրանսա սակարկութեամբ չահեցաւ Մարոքի վրայ իր առաւելակշիռ ազդեցութիւնը, Նիւֆաունտլէնտի և ուրիշ հեռաւոր ֆրանսական գաղթավայրերու մասին մեծամեծ զոհողութիւններ ըրաւ Անգլիոյ, և այս վերջինն ալ իր Մարոքի վրայ ունեցած ազդեցութիւնը փոխանցեց Ֆրանսայի։ Անգլիա այս փոխանցումը դիւրին չըրաւ. Մարոքի մէջ իր ազդեցութեան վրայ ա՛յնքան վստահ էր որ այդ փոխանցումը ընելէ վերջ Լոնտոնի մէջ քանիցս յայտարարուեցաւ թէ անգլօֆրանսական պայմանագրութենէն չահողը աւելի Ֆրանսան եղաւ, ինչպէս ըսաւ նոյն ինքն Լորտ Լէնստաուն անգլիական Բարլամէնթին մէջ։

Հետեւաբար, Գերմանիա հիմա ո՛չ միայն Ֆրանսայի իրաւունքներուն դէմ է որ առարկած կ'ըլլայ, այլ և գլխաւորաբար, Անգլիոյ իրաւունքներուն դէմ։ Լոնտոնի կառավարութեան համար այս կէտը բացայայտ է, և այս պատճառաւ աւելի թշնամական զգացում մը կը տածէ անգլիական մամուլը Գերմանիոյ հանդէպ։ Անգլիացիք հիմա սուսեր եղած կ'ըլլան իրենց Մարոքեան իրաւունքներուն մէջ, և ամէնէն աւելի այս իրաւունքն է որ Թանտ կը հանէ Բրիտանական արժանապատուութիւնը, քանի որ Մարոք Եւրոպայէն դուրս լոկ ծովային ազդեցութեան տակ գտնուած երկիր մըն է։ Ուստի Մեծն Բրիտանիա նոյնացուցած է իր գործը Ֆրանսայի գործին հետ, նոյն իսկ եթէ Ֆրանսա ծայրայեղութեան տանելով իր զգուշաւորութիւնը, և 1870—71ի անարեկումէն դողահար՝ իր կողմէն ամէն զիջում ալ ընէ Գերմանիոյ։ Բայց Ֆրանսայի այս հաւանական զիջումէն վերջ Գերմանիա Անգլիոյ հետ ուղղակի գործ պիտի ունենայ, որովհետեւ եթէ Ֆրանսայի զիջումները ա՛յն աստիճանին համնին որ Գերմանիա ի վիճակի ըլլայ նաւային խարիսխ մըն ալ ձեռք ձգելու և առեւտրական ազդեցութենէն տարբեր ազդեցութիւններ ստանալու Մարոքի մէջ, ասպարէզը պիտի փոխուի Գերմանիոյ առջեւ, և ֆրանսական սահմանագլուխին վտանգները այս կերպով անհետ ըլլալէ վերջ, Գերմանիա ուղղակի Անգլիոյ դէմ առ դէմ պիտի գտնուի։

Դատելով վերի ակնարկութեան թէ անգլօ-ֆրանսական դաշնակցութեան մը առջեւ Գերմանիա կրնա՞յ յուսալ իր երկու զինակիցներէն իրական աջակցութիւն մը, երեւոյթները այնպէս ցոյց կուտան թէ Գերմանիա իր ուժին միայն վստահացած կը մանէ Մարոքեան արկածախնդրութեան մէջ։

ՄԱՐՈՔԻ ԽՆԴԻՐԸ

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԾԱՆՈՒՑԱԳԻՐԸ

ԴԺԳՈՀՈՒԹԻՒՆԸ ՊԵՐԼԻՆԻ ՄԷՋ

ԽՆԴԻՐԸ ԾԱՆՐ ԿԵՐՊԱՐԱՆՔԻ ՏԱԿ ԿԸ ՄՏՆԷ

Նրէկ իրիկուն Կ. Պոլիս հասած Յունիս 23ի «Նայէ Ֆրայէ Բրէսէ»ի մէջ հետեւեալ նոր տեղեկութիւնները կը գտնենք Մարոքի խնդրոյն վրայ.—

Դ. իրիկուն Բարիզի գերման դեսպան Րատոլին իշխանին յանձնուեցաւ Ֆրանսական Ծանուցագիրը Մարոքի մասին։ Այս կարեւոր վաւերագիրը կը բաղկանայ 15 էջերէ։ Մ. Ռուվիէ այդ ծանուցագրին մէջ երկարօրէն պատմութիւնը կ'ընէ ամբողջ մարոքեան խնդրոյն, կը պարզէ մանրամասնաբար բոլոր այն պատճառները որոնց համեմատ Ֆրանսա չահագրգռուած է այդ խնդրով։ Ծանուցագիրը կը վերցնէ ամէն կասկած թէ Ֆրանսա Մարոքի անկախութեան բռնիլք չունի, հողային գրաւում միտքէն չանցըներ, այլ կը փափաքի պաշտպան հանդիսանալ բաց դրան քաղաքականութեան Մարոքի մէջ, մարոքեան հողին ամբողջութեան և Պետութեան վեհապետական իրաւունքներուն։ Ռուվիէ միջազգային ժողովի մը գումարման ոչ դէմ կը խօսի ոչ ալ նպաստաւոր, այլ կը թուէ միայն հիմնական պատճառները որոնց համեմատ Ֆրանսա հարկ չի տեսներ այդպիսի ժողովի մը, բայց եթէ Գերմանիա և Մարոք կը պնդեն, այն ատեն Ֆրանսա ինչ ինչ պայմաններ կը դնէ, որոնց համեմատ այդպիսի ժողով մը կրնայ արդարանալ Ֆրանսայի աչքին։

Քանի որ բերանացի բացատրութիւններէն գրաւոր բանակցութեանց փոխուեցաւ խնդիրը, կը վախցուի որ մարոքեան խնդրոյն լուծումը երկար պիտի տեւէ, և այսպէս Գերմանիոյ հետ այս մասին բարեկամական կարգադրութեան մը գալու հաւանականութիւնները երթալով կը մարին։ Քաղաքական ամէն չրջանակներու մէջ անհամբերութիւն կը տիրէ։ Ֆրանսական թերթերը վերլուծումը կ'ընեն Մ. Ռուվիէի ծանուցագրին, և կը յայտարարեն թէ ամէն պարագայի մէջ Մ. Տէլքասէի յաջորդը Գերմանիոյ չուզեր զոհել Ֆրանսայի մարոքեան չահերը։ Գոհունակութիւն կը յայտնեն որ բերանացի բանակցութիւնները գրաւորի վերածուեցան, որովհետեւ այս եղանակը ամէնէն բանաւորն է հասկցնելու համար Գերմանիոյ թէ Ֆրանսա պիտի չզոհէ իր լաւ իմացուած սկզբունքները։ Գերմանիա, կ'ըսեն, ձայն անգամ պիտի չհանէր եթէ անգլօ-ֆրանսական դաշնակցութիւնը չըլլար, բայց Գերմանիա չի կրնար կապտել Ֆրանսայի ազատութիւնը իր ուզած Տէրութեան հետ բարեկամութիւն կնքելու, և պարտաւոր չէ այս մասին իր խորհուրդները Պերլինէն առնելու։ Թան ծանուցագրին վերլուծումը ընելով կը յայտարարէ թէ հիմա որոշակի պիտի հասկնայ Գերմանիա թէ Ֆրանսա ո՛ր աստիճան կրնայ յառաջ երթալ իր զիջումներուն մէջ, և թէ այդ զիջումներուն բնութիւնը ի՛նչ է։ Եթէ Գերմանիա բարեհաճի, թո՛ղ հրամմէ՛ այդ ծանուցագրին հիմունքին վրայ բանակցութեան մտնելու, եթե հարկ կը տեսնէ նոր բացատրութիւններու։ Մ. Ռուվիէ, կ'ըսէ Թան, մի առ մի թուած է այն փաստերը, որոնցմով Ֆրանսա պարտաւորուած է զբաղելու Մարոքի խնդրով, և կը յիշեցնէ բոլոր դիւանագիտական բանակցութիւնները, համաձայնութիւնները, որոնց մէջ մտած է Ֆրանսա մինչեւ 1904 Ապրիլ, երբ վերջնական կարգադրութիւնը ըրաւ լմնցուց Մեծին Բրիտանիոյ հետ։ Այս բացատրութիւնները ո՛չ մէկուն վրայ սպառնալիք մը չեն, կ'ըսէ Թան, և Միջազգային ժողով մը ասկէց աւելին ընելիք չունի։ Հիմա ֆրանսական կառավարութիւնը ամէն կերպով այլեւս կ'արդարանայ, որովհետեւ ահա Գերմանիոյ ուզածին նման գրաւոր երկար բացատրութիւններու մէջ կը մտնէ 15 էջով ծանուցագիր մը խմբագրելով, ինչ որ Մ. Տէլքասէ չէր ըրած և Գերմանիա նեղացած էր ասոր համար։ Առաջին քայլը ահա Ֆրանսա առաւ, հիմա կը մնայ Գերմանիոյ աշխարհի առջեւ յայտարարել իր անկեղծութիւնը, կ'ըսէ բարիզեան մեծ թերթը։ Գերմանիա կ'ուզէ որ, կ'ըսէ Թան, Ֆրանսա իր սահմանագլուխները պաշտպանէ Մարոքէն եկած աւազակախումբերուն դէմ, վաճառականութիւնը ապահովէ երկրին մէջ, և ասոր փոխարէն բարոյական վարձատրութիւն մը բէն միայն տրուի իրեն, այսինքն առաւտուր ընող գերմանացին գոհունակութիւն յայտնէ Ֆրանսայի։ Բայց Գերմանացիք պէտք է գիտնան, կ'ըսէ Թան, թէ Ֆրանսա իրենց ոստիկանը չէ։ Ֆրանսա չի կրնար հաւանիլ որ մասնաւորապէս Ֆրանսան չահագրգռող խնդիր մը Միջազգային Ժողովի նիւթ ըլլայ։ Եթէ Գերմանիա անպատճառ Ժողով կ'ուզէ, Ֆրանսա խաղաղութեան սիրոյն համար պատրաստ է մասնակցիլ, պայմանաւ որ Անգլիոյ հետ համախորհուրդ իր հիմնական սկզբունքները վիճաբանութեան չենթարկուին։

*** Սակարանական տակնուվրայութեան լուրը երբ Ֆրանսայի Երեսփ. Ժողովին հասաւ, բազմաթիւ երեսփոխաններ ակումբ մը կազմեցին վարչապետ Մ. Ռուվիէի չուրջը, որ յայտարարեց թէ մտահոգութիւն պատճառող պարագայ մը չկայ դեռ, և անհիմն են զրոյցները։ Կ'ըսուի թէ Մ. Ռուվիէ միենոյն ատեն Մատրիտի ժողովին մասնակցող միւս Տէրութեանց ալ ղրկած է Գերմանիոյ իր ուղղած ծանուցագիրը։

*** Մարոքեան խնդրոյն վրայ Մ. Ռուվիէի ծանուցագիրը գերման կառավարութեան վրայ լաւ ազդեցութիւն չըրաւ։ Պաշտօնապէս կը յայտարարուի թէ ֆրանսական կառավարութեան այդ ձեռնարկը բնաւ պիտի չփրացնէ Գերմանիոյ և Ֆրանսայի կացութիւնը։ Երբ ծանուցագիրը Պերլին հասաւ Պիւլով իշխան ուղղակի Կայսեր քովը գնաց, որուն հետ երկար խորհրդակցութիւն մը ունեցաւ։ Պաշտօնական չրջանակներու մէջ խիստ գաղտնի կը պահուին այն անմիջական կարգադրութիւնները, զորս Գերմանիա որոշած է ընել եթէ բանակցութիւնները նպաստաւոր ելքի մը չը յանգին։

*** Գերմանիոյ արտաքին քաղաքականութեան մէջ գերման բրոֆէսորները մեծ դեր կը կատարեն, կ'ըսէ Սթանտըրտ։ Բրոֆ. Շիման, որ պատմութեան բրոֆէսէօր է Պերլինի Համալսարանին մէջ, և սիրելի է կայսեր, որուն ընկերացաւ Ն. Վեհափառութեան Թանճէրեան ճամբորդութեան ատեն, կը յայտարարէ թէ Մարոքի խնդիրը մինչեւ հիմա գոհացուցիչ կերպով կը կարգադրուէր, եթէ Մ. Տէլքասէ չըլլար։ Բրոֆէսօրին խօսքերուն նայելով Գերմանիա կ'ուզէ մերձեցում մը գալ Ֆրանսայի հետ, բայց Ֆրանսայի և Գերմանիոյ միջեւ բարւոք յարաբերութիւններուն դէմ Լոնտոնի մէջ Սէնտիքա մը կազմած են անգլիական լրագիրները, ըսաւ Շիման, ցոյց տալով անգլիերէն թերթերը, որոնք իր գրասեղանին վրայ կը գտնուէին։ Եթէ Անգլիոյ և Գերմանիոյ միջեւ պատերազմ ծագի, ըսաւ Շիման, Ֆրանսա չի կրնար դուրս մնալ, կա՛մ Անգլիոյ կողմը պիտի բռնէ և կամ Գերմանիոյ։ Բայց Ֆրանսացիք այժմէն ցոյց կուտան իրենց հակամիտութիւնները։»

*** Հակագերման միութիւն մը Ամերիկայի մէջ.— Նիւ-Եորքէ հեռաւեալը կը հեռագրեն Պերլին.— Քաղաքական ազդեցութեան տէր Անգլիացիներ նոր ընկերութիւն մը կազմեցին Նիւ-Եորքի մէջ, նպատակ ունենալով համաշխարհիկ պայքար մը մղել գերմանական ազդեցութեան դէմ, կղզիացնելու համար Գերմանիան։ Ֆրանսացի և անգլիացի պետական մարդիկ ամէն օր յօդուած պիտի գրեն ամերիկեան թերթերուն մէջ ձրիաբար։ Պիտի աշխատին անգլիական-ճափոնական-ֆրանսական-ամերիկեան համաձայնութիւն մը առաջ բերել, Գերմանիան Ծ. Ասիայէն հանելու համար։ Առաջին յօդուածը գրած է Սըր Չարլզ Տիլք, երկրորդ յօդուածը պիտի գրէ ֆրանսացի մը, տ'Էստուռնէլ Քօնսթան։ Սըր Չարլզ Տիլք կը յայտարարէ թէ Անգլիա իր նաւախումբը Ամերիկայի ջուրերէն ետ պիտի կանչէ, որովհետեւ Միացեալ Նահանգաց հետ ինք վէճ չունի և ունենալու ալ պէտք չունի։ Յոյս կը յայտնէ թէ հաչտութեան կնքումէն վերջ բոլոր Տէրութիւնք իրենց նաւատորմիղները պիտի պակսեցնեն Ծ. Արեւելքի մէջ, բաց ի Գերմանիայէն թերեւս, բայց բոլոր Տէրութեանց չահը պիտի պահանջէ որ յայտարարուի Գերմանիոյ Ծ. Ասիան թողուլ Ծ. Ասիացիներուն։

ՄԱՆՉՈՒՐԻԱԿԱՆ ՌԱԶՄԱՎԱՅՐԸ

ԼԻՆԷՎԻՉԻ ԴԻՐՔԻՆ ՎՐԱՅ ԼՈՒՐԵՐ

Տէյլի Թէլէկրաֆի մասնաւոր թղթակիցը կը հեռագրէ յունիս 20 թուով.— Զօրավար Լինէվիչ բոլորովին յանկարծակիի եկաւ, երբ տեսաւ որ ճափոնական բանակը մեծ ուժերով տարածուած է իր աջ ու ձախ կողմը։ Հասկցաւ որ իր 350,000 հոգիով պիտի չկրնայ դիմադրութիւն ընել թշնամիին, և թէ յարձակողականը երբեք յաջողութեան ամենափոքր յոյս մը իսկ չիտար իրեն։ Հետեւաբար հրամայեց զօրավար Միչէնքոյի որ իր Խազախներով բաւականանայ միայն ճափոնական առջեւ դիրքերը դիտելով, որպէս զի ա՛յնպէս կարծեցնէ գոնէ Ճափոնցիներուն թէ Ռուսք յարձակողականի կը պատրաստուին։ Այս պատճառաւ Խազախները կարգ մը կեղծ յարձակումներ ըրին, բայց Ճափոնցիք խաբուող մարդիկ չեն, և երբեք չեն չուարիր իրենց գործողութեանց յատակագիծը կէտ առ կէտ գործադրելուն մէջ։ Միչէնքօ բազմաթիւ կորուստներ կրելէ վերջ իր Խազախներով քաշուեցաւ Մօնկոլիա, հակառակ չինական հողին չէզոքութեան։ Անկէց Զինացի լրտեսներ ղրկեցին ճափոնական բանակին մէջ, որոնք լուր բերին թէ Միչէնքօ կրնար պաշտպանել ճափոնական ծայրագոյն ձախակողմը ու անոր հաղորդակցութեան գիծերուն սպառնալ։ Բայց Միչէնքոյի անյաջող փորձերը երբեք չազդեցին Օեամայի ծրագրին վրայ, ընդհակառակն ասանկով Ճափոնցիք աղէկ մը հասկցան թշնամիին հարկը։ Յունիս 16ին Ճափոնցիք քանի մը դիրքեր գրաւեցին որոնք իրենց յառաջխաղացութեան օգտակար պիտի ըլլան։ Ներկայ պարագային Լինէվիչի կացութիւնը աւելի վտանգաւոր է, քան Քուրոբաթքինի կացութիւնը Մուքտէնի ճակատամարտէն առաջ։ Լինէվիչ շատ յուսահատեցաւ որ Միչէնքոյի հետախուզութիւնները բնաւ բանի մը օգտակար չեղան։ Խարպինէն դարձող մէկու մը խոստովանութեան համեմատ, Լինէվիչ մեծ մտահոգութեան մէջ է երկաթուղիին ապահովութեան համար։ Գիտէ թէ յառաջիկայ գործողութեանց ճափոնական նպատակն է Վլատիվոսթոքը կղզիացնել, և որոշած է Խարպինը պաշտպանել ամէն կերպով։ Բեթերսպուրկէն խիստ հրաման եկած է իրեն անպատճառ, ի՛նչ որ ալ ըլլայ, բռնել ռուսական հողը պաշտպանել ճափոնական յարձակումէ։ Քանի մը օր առաջ Կունչուլինի մէջ պատերազմական մեծ խորհուրդ մը գումարուեցաւ, ուր ներկայ էին ռուս բանակին բոլոր զօրավարները։ Անկէց ի վեր բազմաթիւ նոր զօրքեր հասան Խարպին, Սունկարի Զանկչուն և Քիրին։ Գիւղեր ցիրկ Ռուսք կ'աշխատին ամրացնելու չինուեթեան և ականներու գետեղման։

Տէյլի Թէլէկրաֆի թղթակիցը իր տեղեկութիւնները հետեւեալ դիտողութեամբ կը վերջացնէ, որ ճափոնական ոճ կը հոտի.— Ռազմավայրին վրայ ոչ ոք ականջ կու տայ հաչտութեան զրոյցներուն, և ճափոնական բանակին պատերազմական ոգին ա՛յնքան բարձր է որ մինչեւ երկինք կը համնի, ընդհակառակն ռուս բանակի մէջ նոյն ոգին շատ վարերը ինկած է։

*** Բովանդակ Ռուսիոյ ամէն կողմերէն երիտասարդ և դեռատի սպաներ ամէն օր Ծ. Արեւելք կը մեկնին։ Մանչուրիայէն Ռուսիա դարձող պատերազմական թղթակիցները դարձեալ ռազմավայր կ'երթան։ Ճակատամարտներու նկարիչ Քրավչէնքօ ուրբաթ օր Մանչուրիա մեկնեցաւ զօրավար Լինէվիչի յատուկ հրաւէրին վրայ, ինչ որ նչան մըն է թէ մօտերս հաչտութիւն կնքուելիք չունի տակաւին։

*** Ջարին հռովարտակովը ջնջուեցաւ Ծ. Արեւելքի գործերուն համար պատերազմէն առաջ կազմուած յատուկ յանձնաժողովը, նկատելով որ, ինչպէս կ'ըսէ հռովարտակը, հարկ չէ մնացած յատուկ յանձնաժողովի և անոր գործը հիմա կրնայ վարել կայսրութեան ժողովը։ Այս յանձնաժողովին պաշտօնին ջնջումը կը նչանակէ թէ Բեթերսպուրկի մէջ այլ եւս սա՛ համոզման եկած են թէ Ծ. Արեւելքի մէջ Ռուսիոյ դերը անորոշ ժամանակի համար վերջացած է։ Այն դատն և զարհուրելի յուսախաբութիւնները զորս Ռուսիա վերջին տասներկուք ամսուան մէջ կրեց ծովու և ցամաքի վրայ, մինչեւ մէկ աստիճան յիշեալ յանձնաժողովին աշխատութեանց արդիւնքն էր, կ'ըսէ Նայէ Ֆրայէ Բրէսէ, մանաւանդ անոր անդամներէն Պէզօպրազովի, Ապազայի, Ալեքսեէվ ծովակալի գործը։ Այդ յանձնաժողովը լիազօր իշխանութիւն ունէր որոշումներ տալու, և նորանոր յայտնութիւններէն կ'երեւի թէ այդ յանձնաժողովին անդամները ի՛նչ ահաւոր պատասխանատուութեան տակ պիտի մտնեն։ Ջարը հրամայած է քննիչ յանձնաժողով մը կարգել, լուծեալ յանձնաժողովին արարքները մի առ մի քննելու և տեղեկագրելու համար։

*** Նայէ Ֆրայէ Բրէսէ Յունիս 23ի վերջին թիւին մէջ հետեւեալը կը գրէ ռազմավայրին ընդհանուր կացութեան վրայ.— Վլատիվոսթոքի դէմ ճափոնական գործողութիւնք լրջօրէն սկսած են։ Այս գործողութեան համար որոշուած ճափոնցի զօրքերը արդէն Ապրիլ ամսուն Կէնսանի ցամաքը ելած են դէպի հիւսիս առաջ խաղալու համար։ Քորէայի և ռուս ծովեզերեայ գաւառին մինչեւ սահման կազմող Թումէն գետին վրայ Ռուսք պատրաստուած են փոքր ընդդիմութիւն մը ընել։ Թումէնի անմիջապէս հիւսիսային կողմը կը գտնուի Բոսիէթ ծովածոցը, որ Վլատիվոսթոքի նաւահանգստին պաշարման միջոցին մեծ ծառայութիւն պիտի մատուցանէ ճափոնական նաւատորմին։ Ծովածոցը բռնելու համար անհրաժեշտ է ցամաքային ամրութիւնները գրաւել, որուն համար նախ Ճափոնցիք Թումէն գետէն պէտք է անցնին։ Բոսիէթ ծովածոցին գրաւումէն վերջն է որ Ճափոնցիք պիտի կրնան ցամաքէն ու ծովէն լրջօրէն ու խիստ կերպով պաշարել Վլատիվոսթոքը։ Հետեւաբար Թումէնի վրայ կրնան մղուիլ մեծ ու կարեւոր կռիւներ, և լուրի մը նայելով, արդէն սկսած են հիմա։

Ռուսական բանակին տագնապալից կացութեան և անոր պաշարման վրայ տարածուած զրոյցները անհիմն խօսքեր են։ Իրաւ է որ յաղթութիւնը Ճափոնցիներուն է, բայց պաշարումը անկարելի է այս անգամ ալ։ 200 քիլոմէթր գործողութեանց ճակատ մը ունեցող բանակ մը չի պաշարուիր։ Այդպիսի պաշարողական ռազմավարութիւն մը ձեռնարկողներուն համար ալ վտանգաւոր է, որովհետեւ իրենց ուժը բաժնելով կրնան մասնակի պարտութիւններու ենթարկուիլ։ Պատերազմը խիստ կանոնաւոր կերպով կը մղուի, առանց ցնցումի, առանց պաշարողական անակնկալներու, Օեաման գիտէ իր գործը։ Այս մեթոտիկ պատերազմին համար ամէնէն աւելի պէտք ըլլալիք բանը թուական առաւելութիւնն է, զոր ունին արդէն Ճափոնցիք, և հետեւաբար անոնց յառաջխաղացութիւնը պիտի յաջողի։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ԼՈՆՏՈՆ, 24 Մայիս.— Մանչուրիոյ մէջ մեծ ճակատամարտին գործողութիւնները կը չարունակուին։ Բազմաթիւ դաշտէն լուրեր տակաւ ծանր ցոյց կուտան ռուս բանակին կացութիւնը։ Մարէշալ Օեամայի բանակը 400 մղոն ճակատի մը վրայ տարածուած առաջ կը քալէ։ Ճափոնական զօրութեանց մէկ ծայրը Մոնկոլիոյ սահմանագլուխը և միւսը Քորէայի հիւսիսային սահմանին վրայ կը գտնուին։ Ուրիշ Թէր կ'ըսէ թէ Օեամա որոշեր է կռիւի չակիլ, մինչեւ որ զօր. Նօճու չհասնի Հուլթէնքիա և զօր. Հաչակավա ալ՝ Ոմոլօ, Ռուսները պաշարելու համար։ Թօքիոյէն կը հեռագրեն թէ Ճափոնցիք արեւելեան կողմէն երեք թեւի բաժնուած կ'առաջանան ծովեզրին զուգահեռական ուղղութեամբ։ Զօր. Նօկիի բանակը անցած է Ռուսաց կեդրոնը, իսկ Օքուի բանակը Նարինչանկէն առաջանալով յարձակած է Ռուսաց ձախ թեւին վրայ, իսկ Քուրօքի և Նօձու սկսած են քալել ռուս կեդրոնին դէմ։ Սպարապետ Լինէվիչ այսպէս տեսնելով որ պաշարուած է, ստիպուած է կռուիլ և վեց ժամ տեւող խիստ կատաղի կռուէ մը ետք քաշուած է Մոնկոլիոյ սահմանագլուխը։ Այս պատերազմին Ճափոնցիք 3000 ռուս գերի վարած են։ Մուքտէնէ կը հեռագրուի թէ ռուս գերի մը յայտարարեր է թէ զօր. Լինէվիչ բնաւ չէր սպասեր որ Ճափոնցիք յարձակողական պիտի սկսէին, որով երբ թշնամիին անակնկալ չարժումը տեսաւ, չուարեցաւ։ Բազմաթիւ հեծելախումբեր Մոնկոլիոյ ճամբով միայն կրցան ազատիլ Ճափոնցիներուն ձեռքէն և Շէնկ-Բիա-Թունէն քաշուիլ։ Ռուսք չկրնալով Ճափոնցիներուն բուռն և յանդգնակալի յարձակմանց դիմանալ, ամբողջովին հեռացեր են Քորէայէ և Նահանգներ են ետ։ Այս պարագային, Քորէայի մէջ այլ եւս ընդհարումներ չպիտի կատարուին, որով այդ երկիրը ամբողջովին ճափոնական տիրապետութեան տակ կը մնայ։ Լոնտոնի թերթերուն Թօքիոյի թղթակիցները կը հեռագրեն թէ Եոնկ-Զէնկ գտնուող ճափոնական զօրքերը իրենց դիրքերէն դուրս վտարեցին 3000 ռուս հեծեալ և հետեւակազօրք, 3 թնդանօթներով։ Ռուսք այս կռուին մէջ յաղթուելով, Նանասնչանկցու գիւղը գրաւեցին Ճափոնցիք։ Այս գիւղը ռազմական կարեւոր դիրք մըն է չրջականներուն վրայ իշխող։ Ճափոնցիք ունեցան միայն 2 սպանեալ և 14 վիրաւոր։ Կռուին վայրը թողուցին 40ի չափ սպանեալ։ Կ'ըսուի թէ Ռուսաց կորուստը 300էն աւելի է։ Հեռագրական գործակալութիւններէ ոմանք կ'ըսեն թէ Մանչուրիոյ գործողութիւններուն մէջ դադարում մը կը նչմարուի։ Որչափ որ ռուսական աղբիւրէ կ'ուզեն հերքել թէ սպարապետ Լինէվիչ պաշարուած չէ, սակայն ճափոնական բանակին այդ չարժումը ստոյգ է։ Միայն թէ Մանչուրիոյ մէջ տիրող անձրեւը մեծ դժուարութեանց կը հանդիպցնէ պաշարումը, որուն յաջողութեան համար ամէն անձնուիրութիւն ի գործ կը դնեն ճափոնցի զօրավարները։ Միւս կողմէ միշտ նոր զօրք կը ղրկուի Օեամայի։ Կէնսանէ հեռագիր մը կ'ըսէ թէ հոն հասած են բազմաթիւ ճափոնական փոխադրանաւեր, զօրքերով լեցուն, որոնք Բոսիէթի ծովածոցը ցամաք պիտի ելլեն։ Մանչուրիոյ մէջ մինչեւ որ վճռական պայքարը չմղուի հաշտութեան յոյսը կորսուած կ'երեւայ։ Նախագահ Րուզվէլթի ձեռնարկը ապարդիւն ելաւ զինադադար մը կնքելու համար։ Մանչուրիոյ ռազմավայրին արդի վիճակը նկատի առնելով, կարծիքներ ալ կան որ զինադադար մը կրնայ կնքուիլ։ Այս բանին իրա՛ւ է թէ Ռուսիա ի բոլոր սրտէ կը բաղձայ և կը խնդրէ, սակայն Ճափոն չհաւանիր, քանի որ բաղդը դարձեալ իր կողմն է։ Անգլիական չրջանակներու մէջ կը կարծեն թէ Մանչուրիոյ մէջ սկսած վճռական կռիւին մէջ երբ Ռուսք յաղթեն, Ճափոնցիք իրենց այժմու պահանջները ետ պիտի առնեն և պիտի թեթեւցնեն իրենց հաշտութեան պայմանները։ Եթէ ընդհակառակը Ռուսք յաղթուին, այն ատեն պատերազմը պիտի չարունակուի երկար ատեն։

ԲԵԹԵՐՍՊՈՒՐԿ.— Ռուս հեռագրական գործակալութեան Կունչուլինի թղթակիցը կը հեռագրէ Յունիս 23 թուով.— Սպարապետ Լինէվիչ աչքէ անցուց չատ մը զօրագունդեր և գոհունակութիւն կատարեալ վիճակի մէջ գտաւ։ Սպաները և զօրքերը լաւ վարժուած են, իրենց տարազները յարմար են և խաքի գոյնով թեթեւ հագուստներ կը կրեն։

—Խարպինէ կը հեռագրեն թէ ճափոն բանակին ճակատը 400 մղոնի վրայ տարածուած է Մոնկոլիոյ սահմանագլուխէն սկսեալ մինչեւ Քորէայի հիւսիսակողմը։

—Վաղը զօրահանութիւն պիտի հրատարակուի պաշտօնապէս։ 17,000 նոր զօրք պիտի հաւաքուի։

—Ներքին նոր փոխառութեան կնքման համար, մասնաւոր պանքաներու անօրէնները իրենց առաջին գումարումը ունեցան և որոշեցին հրապարակ հանել փոխառութիւնը։

—Նավոսքի կ'իմանայ թէ Անդրսիբերեան երկաթուղին վարչութիւնը որոշեր է գիծին երկրորդական պաշտօնեաները ընտրել ժամանակաւ զինուորականութեան մէջ գտնուող անձերէ։ Այս դասակարգէն ցարդ 20,000 հոգի պաշտօնի կոչուած են։

ԼՈՆՏՈՆ.— Սեներըլ Նիւզ Ջիֆութէ կ'իմանայ թէ Բորթ Արթուրի առջեւ ընկղմած ռուսական Պալան յածանաւը ճարոնցիներէն ազատուած է։

ՈՒԱՇԻՆԿԹԸՆ.—Այսօր գումարուած նախարարաց Խորհուրդին մէջ կարդացուեցաւ Մարոքի կառավարութեան կողմէ ղրկուած հրաւիրագիրը միջազգային ժողովին վերաբերեալ։ Թէեւ Խորհուրդին որոշումը յայտնի չէ, բայց կ'ըսուի թէ Մ. Նահանգները պիտի ընդունին առաջարկը։

ԲԱՐԻԶ.—Գերման վարչապետ Պիւլով և Ֆրանսայի Պերլինի դեսպան Մ. Պիհուրդ երէկ Հերկար և սիրալիր տեսակցութիւն մը ունեցան։ Գերման թերթերը խօսելով Մ. Րուվիէի ծանուցագրին վրայ, կը յայտարարեն թէ ժողովի մը գումարումը անկարելի ըլլալուն, ուղղակի բանակցութեան ձեռնարկուի Մարոքի հետ։ Երբ Ֆրանսա հաւանի մասնակցիլ Միջազգային Ժողովին, Անգլիա, Սպանիա և Իտալիա ալ պիտի մասնակցին։

ԱՒԼԻՆԵՕՆ (Ֆրանսա).—Սպայակոյտի պաշտօնարանէն զինուորական թուղթեր պարունակող պահարաններ կորսուած ըլլալով, խիստ քննութեան մը ձեռնարկուեցաւ։ Ենթասպայ մը իբր կասկածելի ձերբակալուեցաւ։

ԲԱՐԻԶ, 23 Յունիս.— Սակարանին մէջ տագնապալից զրոյցներ շրջելուն համար, խուճապ առաջ եկաւ, և ֆրանսական 3%ը որ 98.45ի բացուած էր ինկաւ 97.60ի, բայց ժամը 2¾ին լաւագոյն լուրեր ելան, և ֆրանսական 3½ը բարձրացաւ 97.80ի։

—Զանազան տագնապալից լուրեր շրջեցան երէկ ֆրանգագերման վէճին վրայ։ Քէօլնիշէ Զայթունկ յօդուած մը հրատարակեց թէ Մարոքի խնդրին համար Մ. Ռուվիէի առաջարկութիւններէն և պահանջումներէն վերջ, անօգուտ է որ Գերմանիա փորձէ խաղաղութեամբ կարգադրել խնդիրը։ Գերմանիա պէտք է զէնքի դիմէ։ Սակայն Պերլինէ առացուած հեռագիրներէ, և ֆրանսական արտաքին գործոց պաշտօնատունէն տրուած տեղեկութիւններէն կը հետեւի թէ կացութիւնը ծանր չէ, և ֆրանսացի ու գերման դիւանագէտները բանակցութիւնք հանդարտութեամբ կը շարունակուին։ Սակայն ֆրանսական Իւմանիթէ ինկաւ և գնորդները կարգադրեցին իրենց հաշիւը, վախնալով որ ծանր կնճռոտութիւններ կը պատահին։

—Արտաքին գործոց պաշտօնատունէն մէկը յայտարարեր է իրիկուան մեծ լրագրի մը մէկ խմբագրին թէ գերման դիւանագիտական շրջանակները ֆրանքօ-անգլիական համաձայնութեան դէմ իրենց ճիգերը Բարիզէ աւելի Լոնտոնի մէջ ի գործ կը դնեն և կը ջանան այնպէս մը ընել որ ֆրանքօ-անգլիական համաձայնութիւնն ներկայ դէպքերուն մէջ ազդեցութիւն չունենայ։ Գերմանիա Բարիզի մէջ կատարուած բանակցութիւններէն աւելի կարեւորութիւն կ'ընծայէ Անգլ. Դահլիճին հետ կատարուած բանակցութեանց, զի, ի բաւ. Մ. Տելքասէի հրաժարումը զիջողութիւն մըն էր Ֆրանսայի կողմէ, թէեւ պատուակալ զիջում մը պարզապէս, բայց գերման կառավարութիւնն այս վերջին օրերուն բանակցութիւններուն վրայ համոզում գոյացուց թէ Ֆրանսա միշտ նոյն ընթացքը պիտի բռնէ և պիտի կռթնի Անգլիոյ, արգելք ըլլալով Գերմանիոյ ծաւալման։ Նոյն լրագրին Թղթակիցը կը հաստատէ թէ Քէօլնիշէ Զայթունկ կէս-պաշտօնական հանգամանք ունեցող յօդուած մը հրատարակեր է ըսելով թէ Գերմանիա ազդուապէս պիտի պաշտպանէ իր պահանջումները, զի այսօր աւելի լաւ վիճակի մէջ կը գտնուի իր իրաւունքները պաշտպանելու համար, մինչ նոյն վիճակը չի կրնար ունենալ թերեւս ասկէ վերջ, քանի որ ֆրանսական բանակը մեծապէս կը զարգանայ և կրնայ ըլլալ որ անգլօ-ֆրանսական համաձայնութիւնը դաշնակցութեան փոխուի, եթէ ֆրանսական կառավարութիւնը Անգլիոյ ուզած մէկ քանի պայմանները ընդունելու հաւանի։

Քէօլնիշէ Զայթունկ կ'ըսէ նաեւ թէ Լոնտոնի Դահլիճին մօտ Գերմանիոյ ըրած դիմումներն եթէ ընդդիմութեան բախեցան, գոնէ սա ցոյց տուին թէ Անգլիա բացարձակապէս անկախ դիրք մը բռնած է Ֆրանսայի հանդէպ։ Քէօլնիշէ Զայթունկ յոյս կը յայտնէ թէ վերջ ի վերջոյ ֆրանսական կառավարութիւնը գոհացում պիտի տայ գերման կառավարութեան փափաքներուն։

ԲԱՐԻԶԻ ՊՕՐՍԱՆ

BOURSE DE PARIS

24 Յունիս 1905

Ֆրանս. 3%	(3% Français)	97 82
Րէժի	(Tab. Turcs)	392 —
Օսմ. Միացեալ	(R. Nv. Unif.)	87 70
Երկաթուղի	(Lots Turcs)	130 75
Պանք Օթ.	(Banque Ott.)	605 —
Թրանսվալ	(Transvaal)	85 —

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷՆ

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ Հայրը շաբաթ օր ընկերակցութեամբ վարդապետներու և Մայր Եկեղեցւոյ քահանաներէն մէկ քանիին, Պէօյիւքտէրէ գնաց և նախագահեց իրիկուան Եկեղեցի արարողութիւններուն։ Երէկ առաւօտ Պէօյիւքտէրէի Ս. Հռիփսիմեանց փոքրիկ եկեղեցին լեցուած էր բազմութիւնով մը։ Ս. Պատրիարք Հայրը հանդիսաւոր Ս. Պատարագ մատոյց և ճաշու Գրքէն վերջ աւուր պատշաճի քարոզ մը խօսեցաւ։ Ն. Սրբազնութիւն դրամական նուէրներ ըրաւ տեղւոյն ազքատներուն և եկեղեցիին պաշտօնեաներուն։

*** Ս. Պատրիարքը երէկ և այսօր այցելութիւններ կուտայ Պէօյիւքտէրէ և Սէնի Մահալլէ գտնուող ծանօթ ազգայիններու և վաղը Պատրիարքարան կ'իջնայ նախագահելու կրօն. ժողովին։

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ Հաշուեքննիչ Յանձնաժողովը շաբաթ օր դարձեալ հրաւիրուած էր նիստ գումարել Ղալաթիոյ Խորհրդարանը, ուսկից Ս. Պատրիարք Հայրը և անդամներէն Վահան էֆէնտի Սարէնեան միայն եկած էին, որով ժողով տեղի չունեցաւ։ Արշակ էֆ. Գարակէօզեան դարձեալ գրով մը ինդրած է իր հրաժարականին վրայ։

ԱՐՄԱՇՈՅ Չարխափան Ս. Աստուածածնայ Տաճարին մէջ առաջիկայ կիրակի, Յունիս 19, Տօն Կաթողիկէ Ս. Էջմիածնի, Դպրեվանքին նախորդ փոխ-վանահայր և վերատեսուչ Գեր. Տ. Եղիշէ եպս. Դուրեան՝ հանդիսաւոր Ս. Պատարագ պիտի մատուցանէ և կուսակրօն քահանայութեան ձեռնադրութիւն և Օծում պիտի տայ Դպրեվանքի այս տարուան շրջանաւարտ չորս սարկաւագներուն, և իրիկունն ալ պիտի կատարէ աբեղայական վեղարի տուչութիւնը։ Այս առթիւ ուխտաւորութեանց յատուկ կարգադրութիւններ ալ պիտի կատարուին, բարեպաշտ ժողովրդին հոգեւոր միխթարութեանը համար։

ԱՖԻՈՆ ԳԱՐԱՀԻՍԱՐԻ Գաւառ. ժողովը, Կրօն. և Քաղ. Ժողովներուն երկամեայ շրջանը աւարտած ըլլալով նոր ընտրութեան ձեռնարկեց և գաղտնի քուէարկութեամբ երկու ժողովներն ալ վերակազմած է հետեւեալ կերպով։ Կրօն. Ժողով.— Տ. Խաչատուր քհն. Տօնէլեան, Տ. Առաքել քհ. Իւնճէեան, Տ. Գէորգ քհ. Ցակոբեան, Տ. Ադամ քհ. Բիւրքճեան, և Տ. Մամբրէ քհն. Աւագեան։ Քաղ. Ժողով.— Տեարք՝ Կարապետ Քեալթիսեան, Եսայի Րշըլեան, Ստեփան Ներսէսեան, Յակոբ Մէյմարպաշեան, Յովհաննէս Մարգարեան, Հօլրապետ Աւագեան և Գառնիկ Րշըլեան էֆ.ները։ Գաւառ. ժողովը այս ընտրութիւնները տեղեկագրելով Պատրիարքարան, հաստատութիւնը խնդրած է։

ՄԱՆՉԷՍԹԸՐԻ հոգեւոր հովիւ Տ. Յարութիւն քհն. Եղիվարդեանի վախճանը գրած էինք։ Յունիս 4ին, կիրակի օր, Եւրոպայի Հայոց Առաջնորդ Տ. Գէորգ եպս. Իւթիւճեանի նախագահութեամբ յուղարկաւորութեան և Օծման հանդէսը կատարուեր է, որու միջոցին դամբանական մըն ալ խօսեր է, Պատարագիչ Տ. Վաղարշապատ քհ. Բիպարեան, որ յատկապէս հրաւիրուած էր այս առթիւ Բարիզէն։ Ինչպէս յայտնի է, հանգուցեալ քահանան հազիւ քանի մը ամիսներէ ի վեր կոչուած էր Մանչէսթըրի հոգեւոր հովուութեան, զոր արժանաւորապէս կը վարէր սակայն, կարճ ժամանակամիջոցի մը մէջ համակրանքը գրաւելով Մանչէսթըրաբնակ ազգայիններուն։

Այս առթիւ Էսկիշէհիրի Քարոզիչ Տ. Դանիէլ Մ. Վրդ. Ցակոբեան հետեւեալը ղրկած է մեզ.— «Տ. Յարութիւն քհն. բնիկ Իզմիրցի էր և պատուաւոր ընտանիքի մը զաւակ, հազիւ 55 տարեկան կար։ Իր ուսումը՝ իր ծննդավայրի Մեսրոպեան վարժարանին մէջ առած էր. երիտասարդ հասակէն մինչեւ իր 40—42 տարին առեւտրականութեամբ և ուրիշ պատուաւոր գործերով զբաղած՝ ու յետոյ իր ազնիւ քաղաքացիներէն շատերուն փափաքին ու խնդրանաց համաձայն, քահանայ ձեռնադրուած էր Իզմիրի Ս. Ստեփաննոս եկեղեցւոյն վրայ, ուր քահանայագործած է և վերջին տարիները լուսարարապետութեան պաշտօնը վարած է մինչեւ ասկից իբր 8 ամիս առաջ, այսինքն մինչեւ Մանչէսթր մեկնիլը օրերը։ Տ. Եղիվարդեան Հայր, գրականապէս լաւ հմուտ էր, ինչպէս հայերէն թէ՛ գրաբար և թէ՛ աշխարհաբար լեզուին, նոյնպէս Օսմաներէն և Յունարէն լեզուներուն և ամէնքն ալ սահուն կերպով կրնար գրել ու խօսիլ. Ֆրանսերէնն ալ իրեն անծանօթ չէր։ Հմուտ էր նաեւ եկեղեցական կարգաց, կանոնաց ու երգեցողութեանց և մեղմոյշ ձայն մը ունէր։ Իր ծննդավայրի գաղջ կլիմային տակ մաքուր և առողջ բարոյականով մը ապրած էր Տ. Յարութիւն և հետեւապար՝ անբասիր կեանք մը անցուցած։ Երիցուհիին հետ կը թողու երկու մանչ ու երկու աղջիկ զաւակներ։

ՉԷՅԹՈՒՆԻ Կաթողիկոսական տեղապահ Տ. Ներսէս վրդ. Խապայեան կը հեռագրէ Պատրիարքարան թէ, իր պաշտօնատեղին հասած և պաշտօնի ձեռնարկած է։

—Նոյնպէս Մարաշի Կաթող. Փոխանորդ Տ. Փառէն վրդ. նախապէս Հալէպ այցելելէ և Վսեմ. Կուսակալին ներկայանալէ վերջ, մեկնած է իր պաշտօնատեղին և Մայիս 17ին հոն հասնելով իր պաշտօնին ձեռնարկած է։

Տ. ԿՈՐԻՒՆ ՎՐԴ. Էլլէթէքէճեան կը հեռագրէ Պատրիարքարան թէ Զարսանճագէն մեկնած է Չմշկածագ՝ թեմական այցելութեան համար։

ԳԻԹԼԻՍԻ Կրօն. և Քաղ. Ժողովներու անդամները խնդրած են Պատրիարքարանէն Վիճակին Առաջնորդ Տ. Եղնիկ Ծ. Վ. Գալբագճեանի եպիսկոպոսացումը, գոհունակութիւն յայտնելով անոր պաշտօնավարութեանը համար։

ՍԿԻՒՏԱՐԻ Սրեք Թաղերու Ազգախնամը շնորհակալութեամբ կը ծանուցանէ թէ՝ Այրի Տիկ. Նարթուհի Փ. Գավաֆեանի յուղարկաւորութեանը առթիւ Թորոս էֆ. Պէրպէրեան և Մաղաք էֆ. Աբխողոմեան 40ական զրշ. նուիրած են յանուն ազքատ հիւանդաց Սկիւտարի։

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Երէկ, Յովհաննէս էֆ. Տէր-Գրիգորեանի Շիշլիի բնակարանին մէջ, տեղի ունեցաւ նշանախօսութիւնը Օր. Արմենուհի Տէր-Գրիգորեանի, Արտաշէս էֆ. Տէօքմէճեանի հետ, ի ներկայութեան երկու կողմի ազգականներու և բարեկամներու։ Օր. Արմենուհի Տէր-Գրիգորեան զարգացած օրիորդ մըն է, որ իր վրայ կը մարմնացնէ ընտանեկան ազնիւ և շնորհալի ձիրքեր։ Իսկ Արտաշէս էֆ. Տէօքմէճեան ճարտար փորագրիչ մըն է որ պատուաւոր դիրք մը գրաւած է իր ասպարէզին մէջ, իբր գործունեայ երիտասարդ։

Մեր շնորհաւորութիւնները։

Այրի Տիկին Ինդոս Գավաֆեան, Տիար Գրիգոր Աստուածատուրեան, Տէր եւ Տիկին Գառնիկ Գավաֆեան եւ զաւակունք, Տէր եւ Տիկին Բարքամ Գավաֆեան եւ զաւակունք, Այրի Տիկին Յուլիանէ Մ. Խանենեան, Տիար Տիգրան եւ Մելքոն Խանենեան, Տէր եւ Տիկին Խաչիկ Խանենեան եւ Ոսկի, Sofpon Արմենակ Խանենեան՝ ի Պէնկազի, Այրի Տիկին Կիւլիւկ Գազազեան եւ զաւակունք, Տէր եւ Տիկին Սեպուհ Պէրպէրեան եւ զաւակունք, ինչպէս նաեւ Գավաֆեան, Խանենեան եւ Թուղլաճեան ընտանիքներ ցաւ ի սիրտ կը ծանուցանեն զդառնաղէտ մահ

ԹԱԴԷՈՍ ԷՖ. Մ. ԳԱՎԱՖԵԱՆԻ
(ԿԱՇԵՎԱՃԱՌ)

որ հանգեաւ ի Տէր յետ համառօտ հիւանդութեան ի հասակի 45 ամաց։

Յուղարկաւորութեան տխուր արարողութիւնը պիտի կատարուի Երկուշաբթի, Յունիս 13, Մայր Եկեղեցւոյ մէջ ի ժամ 8, եւ անտի պիտի փոխադրուի Գաքուի ազգային գերեզմանատունը։

Գումգաբու, 12 Յունիս 1905

Տե՛ս չորրորդ երես «Իգօնօմիա Գախիթ» ընկերութեան ազդը

ՌԷՍՄԻ

ԹԵՎՃԻՀԱԹ

Ֆիլիպէ միւթէպէյրանընտան Խօճազատէ սաատ. Հասան էֆ. հազրէթլէրինէ խըտմէթը հատէնէյինէ մէյանի թէրֆիէն րիւթպէի Ուլա սընըֆը էվվէլի,

Մէարիֆ Նէզարէթը ճէլիլէսի մէքթուպի գալէմի միւմէյյիզլէրինտէն իզզ. Ալի Նուրի պէյէ վէ Մալիյէ նէզարէթը ճէլիլէսի թէրճէմէ վէ թահրիրաթը ճէնէպիյէ գալէմի միւթէրճիմլէրինտէն իզզ. Ահմէտ էֆ.յէ թէրֆիէն րիւթպէի Սանիյէ սընըֆը սանիսի թէվճիհ պույրուլմուշ տըր։

ՆՇԱՆ

Սէվամթօրօլ չէնպէնտէրի սաատ. Մէհմէտ Ալի պէյէ թէպտիլէն իքինճի րիւթպէտէն Մէճիտի նիշանը զիշանը իհսան պույրուլմուշ տըր։

ՆԵՐՔԻՆ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԸ.— Օսմ. Կայսրութեան մէջ առեւտրական և ճարտարարուեստական զարգացման նոր ուժ մը տալու և հմուտ առեւտրականներ կամ ճարտարագործներ հասցնելու համար, Վեհ. Սուլթանը հրամայեց որ Նախապէս Պոլսոյ մէջ հաստատուած Առեւտրական բարձրագոյն վարժարանը աւելի կանոնաւորուի և հասցուի եւրոպական նմանօրինակ հաստատութեանց աստիճանին։ Այս հրամանին գործադրութեան համար Ներքին գործոց Նախարար Մէմտուհ և Էվգաֆի Նախարար Թիւրեան և Կրթական Նախարար Հաշիմ փաշաներէ մասնաւոր յանձնաժողով մը կազմուեցաւ որ Եւրոպայի ամէնէն մեծ առեւտրական վարժարաններուն ծրագիրները բերել տալով պիտի քննէ, ի հարկին կարող ուսուցիչներ բերել պիտի տայ և կամ ձեռնհասներուն կարծիքին դիմէ և Պոլսոյ Առեւտրական Վարժարանը բարձրագոյն դիրքի մը հասցնելու համար ամէն միջոց պիտի խորհի ու գործադրէ։

ՀԷՐԷՔԷԻ ԿԱՅՍ. ԳՈՐԾԱՐԱՆԸ.— Չուխայի ճիւղին բացումը.— Հէրէքէի Կայս. գործարանին կից մասնաճիւղ մըն ալ հաստատուած էր չուխայի պատրաստութեան համար։ Վեհ. Սուլթանին հրամանով այդ նոր ճիւղին բացումը կատարուեցաւ Ուրբաթ օր, Կայս. Անձնական Գանձուն նախարար Սագըզ Յովհաննէս էֆ.ի նախագահութեամբ մասնաւոր յանձնաժողով մը նոյն առաւօտ Շիրքէթի 51 թիւ շոգենաւով Պոլսէն մեկնեցաւ Հէրէքէ։ Նաւամատոյցին վրայ յանձնաժողովին անդամները ընդունուեցան Գործարանին պաշտօնեաներէն և յարակից վարժարանին աշակերտներէն։ Ներկաները ամէնքն ալ գացին ուղղակի նոր ճիւղը ուր Վեհ. Սուլթանին համար աղօթքներէ ետք, ոչխարներ մորթուեցան և դուռը բացուեցաւ։ Շէնքը ամբողջ զարդարուած էր Հէրէքէի գորգերով։ Այս պահուն վարպետը և գործաւորները սկսան բանեցնել մեքենաները։ Մէկ կողմէն տրուած բուրդը միւս կողմէն դուրս կ'ելլէր ազնիւ տեսակէ կերպասի վերածուած, աշխարհի լաւագոյն գործարաններու արտադրութեան համարժէք։ Նոր գործանոցը բաժնուած է 12 մասի, ամէնքն ալ անջատ աշխատութեանց յատկացուած։ Մեքենաները 21 հատ են և շարժման ուժը ջուրն է, թէեւ մեքենաները կրնան նաեւ բանիլ շոգիով։ Ընդհ. ծախքը եղած է 50,000 օսմ. ոսկի։ Գործանոցի ամէն մասերը պտտելէ ետք, յանձնաժողովը և ներկաները գացին այն ակը, որուն ջուրով կը դառնային մեքենաները։ Ջուրը առատ է և լաւագոյն կերպով օգտագործուած է անկէ և ծախքերու նուազութիւն մը կայ. այնպէս որ «առաջին լուի» ըսուած չուխայի տեսակէն ընտագէն 42 զրշ. պիտի արժէ մինչ նոյն ապրանքը 80 զրշ. կարժէ։ Այս բաժնին մէջ ֆէս ալ պատրաստելու համար հարկ եղած կարգադրութիւնները եղած են։ Ակումբէն վերադարձին, Կայս. գործարանին մեծ սրահին մէջ հացկերոյթ մը տրուեցաւ։ Ժամը 8ին յանձնաժողովը Պոլիս վերադարձաւ նոյն շոգենաւով։ Բացման հանդէսին առթիւ քաշուած լուսանկարները որոնք կը ներկայացնեն գործանոցին ներքին մասերը և մեքենաները, Ալպոմի մը վերածուելով մատուցուեցան Վեհ. Սուլթանին։

ԽՏԻՎԸ որ Լոնտոն կը գտնուէր անցի օր Բարիզ մեկնեցաւ։

ՍԵՐՎԻԱԿԱՆ դեսպան Մ. Սիմիչ որ Պելկրատ կը գտնուէր, շաբաթ օր Պոլիս դարձաւ։

ՀԱՅԷՇ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ.— Զօրավար Մաչաչեա մասնաւոր պատուիրակութեամբ մը Պոլիս կ'սպասուի քանի մը օրէն։

ԱՒԱԶԱԿՈՒԹԻՒՆԸ ՌՈՒՄԷԼԻԻ ՄԷՋ.— Կայս. Իրատէի մը համաձայն Լիագաթի արծաթ շքադրամ նուիրուեցաւ և 160 զրշ. հանգստեան թոշակ յատկացուեցաւ Սալիհ անուն զինուորին որ աւազակներէ վիրաւորուելով Համիտիյէ Մանկանց հիւանդանոցին մէջ դարմանուած էր։

*** Ֆլօրինայէ՝ կը գրեն Ասըր թերթին.— Հօս հոն մնացած Պուլկար խռովարարները հիմակ ալ իրենց կրօնակիցներուն հանդէպ չարաչահութեանց սկսած են։ Քանի մը օր առաջ Ֆլօրինայի Սորվիչ գիւղախումբին Բանչէ գիւղը կերթան հռչակաւոր աւազակապետ Քօլթան Թանէ և իր խումբը և տեղւոյն Պուլկար հինգ երեւելիները կանչելով 10ական ոսկի կը պահանջեն, իբր պատիժ, որովհետեւ կ'ըսեն, ասկէ երեք տարի առաջ իրենք կարգ մը տեղեկութիւններ տուած էին կառավարութեան՝ քանի մը աւազակապետներու սպաննութեան գործին առթիւ։ Երբ գեղացիները կը յայտնեն թէ այդչափ ստակ չունին, խռովարարները հոն չարաչար կ'սպաննեն զանոնք։ Քաբթան Թանէի ջնջման համար ամէն կողմ զօրքեր ղրկուած են և յոյս կայ որ այդ աւազակներն ալ բնաջինջ պիտի ըլլան։

*** Թուրք թերթերը հետեւեալ դէպքերը կը պատմեն.— Անցած շաբթու մեծ յաջողութիւն մը ձեռք բերուեցաւ Քոսովայի Բէշնիքի գաւառակին մէջ։ Իմացուելով որ նոյն գաւառակին Բեթթալիչ գիւղին քահանայ Տ. Սթոլիքէյի և դրացի հինգ տուներու մէջ աւազակներ կան, պաշարուեցան այդ տուները և սկսաւ ընդհարումը։ Այս միջոցին նոր զօրքեր հասան չորս կողմէ։ Կռիւը մինչեւ իրիկուան ժամը կէսը տեւեց, երբ այլեւս աւազակները չկրնալով դիմադրել, հրդեհեցին տուները և փախուստի փութացին։ Բայց որովհետեւ ամէն կողմէ լաւ մը պաշարուած էին, ցիրուեցան և բնաջինջ եղան։ Ասոնք 40է աւելի էին և կը գտնուէին Պուլկար Վօյվօտա Քրիւթոյի և Մոնչէի հրամանատարութեան տակ։ Պէօրրիւլիի մօտերն ալ, գիշերուան ժամը 6½ին, շրջուն պահակախումբ մը հանդիպեցաւ հինգ Պուլկարներու, որոնք զէնքի դիմեցին։ Այս աւազակներէն մէկը սպաննուեցաւ և միւսները փախան։ Բէշըլերին մօտ ձերբակալուած աւազակ մը խոստովանեցաւ թէ շաբաթ մը առաջ ուրիշ ընկերներու հետ սահմանագլուխը անցած են Վարլէի կայանին մօտէն և Տիրանիք գիւղի մէջ Բօբ Կէօրկիի հետ միանալով այդ կողմերը եկած էին։

ՔԱՐԱՆԹԻՆԱ.— Առողջապահական Բարձր Խորհուրդը նկատելով որ Ալէքսանդրիոյ մէջ ժանտախտի դէպքերը և մահերը կ'աւելնան, 48 ժամուան քարանթինա դրաւ Ալէքսանդրիոյ ժամանումներուն դէմ։

ՊՈՒԼԿԱՐԱՑ Էկզարք Տ. Եոսէֆ որ առողջական պատճառներով Եւրոպայի ջերմուկները մեկնեցաւ, Սօֆիայէ անցած ատեն կայարանին մէջ ողջունուեցաւ Պուլկար նախարարներէն, Սինօդականներէն, իշխանին թիկնապահ զօր. Նիքօլայէվէ, Սօպրանիէին նախագահէն և այլն։

ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ.—Երզրումէն կը գրեն թէ կուսակալ Նազըմ փաշա մտադիր է երկաթուղի մը շինել Րիզէէն մինչեւ Երզրում, Խարբերդ, [illegible] ... փոխադրութեան համար։ Րիզէ-Խարբերդ Երզրում գիծը աւելի կարճ և յարմար է քան Տրապիզոն-Բաբերդ-Երզրում ճամբան։ Շինութեան մեծ դժուարութիւններ չկան եղեր, միայն երկու գետանցքներու շինութիւնը անհրաժեշտ է։ Այս ծրագիրը պատրաստուած է անոր համար որ, Ռուսք աւարտելու մօտ են Ճուլֆա-Դաւրիժ երկաթուղին, որով Պարսիկները պիտի կրնան իրենց վաճառքները ներածել կամ արտածել ուղղակի Պաթումէ և հետեւաբար Պարսկական կարաւանները այլ եւս Տրապիզոն չպիտի գան։ Եթէ իրականանայ Կուսակալին ծրագիրը, այս երկաթուղին մեծապէս պիտի նպաստէ Նահանգին առեւտրական բարգաւաճման։

ՊՐՈՒՍԱՅԻ Նահանգին ելմտական գործողութիւնները քննելու համար Ելմտական Խորհուրդին անդամ Խաչէմ պէյ որ հոն գացած էր, վերադարձաւ։

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ.— Քրուփի զինարանին պետը 50,000 մարք նուիրեց Պոլսոյ գերմանական հիւանդանոցին։ Ցիշեալը Վիլհէլմ Կայսեր բնական մեծութեամբ արժէքաւոր մէկ իւղանկարն ալ նուիրեց Թեւթոնիայի սրահին համար։

ԱՅՆՈՐՈԶԻ ՄԷՋ.—Այնորոզի կեդրոնը՝ Քարիյէսի մէջ անցած շաբթու շահեկան արարողութիւն մը տեղի ունեցաւ, տեղւոյն քսան վանքերուն վարչական հսկողութեան նոր յանձնաժողովին հաստատուելովը։ Այս մարմինը 4 հոգիէ կազմուած է։ Լաւրայի մեծ վանքին ներկայացուցիչը յանձնաժողովին պետին յանձնեց վարչական գաւազանը և իր պաշտօնին յատուկ խորհրդանշական առարկաներ։

ԿԱՅՍ. ԹԱՆԳԱՐԱՆԻՆ, տնօրէն Համտի պէյի որդին՝ ճարտարապետ Խալիլ պէյ Սելանիկ մեկնեցաւ, ուր ուսումնասիրութիւններ պիտի կատարէ վերջերս Վարտարի մօտերը երեւան հանուած դամբաններու մասին, որոնք Պոլիս պիտի փոխադրուին։ Այս հնութիւնները Քրիստոսէ առաջ 3րդ և 4րդ դարերու գործեր են և մեծ արժէք ունին։

ՆՈՐ ՏՐԱԳԻՐ.— Կիբրիսլի Րաչիֆ և Չէլէեան Կարապետ էֆ.ները 75 տարուան մենաշնորհ խնդրեցին Իսկէնտէրունի և Հալէպի մէջտեղը շոգեշարժ կամ ելեկտրաշարժ կառք և թրամուէյ և փոխադրութեան վաճառներ հաստատելու համար։

ԺԱՄԱՆՈՒՄ.— Գորգի ծանօթ վաճառական Հայկ էֆ. Տ. Մկրտիչեան ուրբաթ օր Ամերիկայէ Պոլիս ժամանեց։

ՇԻՐՔԷԹԸ ԽԱՅՐԻԷԻ անցեալ մայիս ամսուան տոմսակներու հասոյթը եղած է 1,271,018 զրշ. անցեալ տարի նոյն ամսուն եղած է 1,266,109։ Նոր տարւոյն սկիզբէն մինչեւ մայիսի վերջը հասոյթն է 3,227,780 զրշ. նախորդ տարին 3,221,310 զրշ. էր։

ՊԱՐԳԵՒԱՒՈՐ Սիկառի Թուղթի Օսմ. անանուն ընկերութիւնը այս օրերս հետեւեալ հեռագիրը առացած է իր Իզմիրի ներկայացուցիչներէն.— «Պարգեւաւոր սիկառի թուղթին 120,289 թիւը որ Յունիսի վիճակահանութեան մէջ 10000 զրշ.ի առաջին պարգեւը շահեցաւ, այսօր ներկայացուեցաւ մեզ Սէօքէցի (Այտըն) Ապտի Զավուշի կողմէ, որուն վճարեցինք 100 Օսմ. ոսկին։

ՍԱՄՍՈՆ 10ին նէնիգաքարի մէջ պատահած հրդեհին հետեւանօք Բօլար ընկերութեան քով ապահովագրեալ կարասիներուս վնասը ամբողջովին և առանց դժուարութեան ստացած ըլլալս շնորհակալութեամբ յայտարարել կը փութամ, այն յոյսով որ ճշմարտապէս ուղղամիտ և ստասահեան ընկերութիւն մը մասնաւորելով հանրութեան ծառայութիւն մը մատուցած պիտի ըլլամ։

Աղաւնի Այվաս

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՍՆԱՆԿ.—Առեւտր. Բ. դատարանը սնանկ հռչակեց Ղալաթիա, Նէւքազէ Քալարըրըմ և Ֆինէր հաստատուած վաճառական Եօրկաքի Լամպիքի եղբայրները։

ԳՈՐՏԻ ԱՆՁՐԵՒ.—Իզմիրէ կը գրեն թէ Մէրսինլիի մէջ գիւղացիք անցածները անակնկալի եկան տեսնելով որ խիստ տեղատարափէ մը ետք գետինը բազմաթիւ փոքր գորտեր կը շարժըլտէին։ Կ'երեւի թէ մրրիկ մը ճախճախուտքէ մը հաւաքած է այդ անասունները որոնք յետոյ անձրեւին հետ գետին տեղացած են։

ՌՃԻՐ.— Գասըմփաշա, Գուշ-Տիլէի մէջ Լազ Մուսթաֆա և Ահմէտ որոնք կազոզ կը ծախէին, կռուի բռնուեցան կառապան Նիքօլիի հետ և զայն լաւ մը ծեծեցին ու վիրաւորեցին հաստ փայտերով։ Ոստիկանութիւնը ձերբակալեց երկու կազօզճիները։

*** Սուլթան Ահմէտի կողմը, դատարկապորտ դասէն Մուսթաֆա շաբաթ գիշեր կռիւի կը սկսի կնոջը և հօրը հետ։ Մուսթաֆա այս միջոցին հանելով դաշոյնը պարտէն ծանրապէս կը վիրաւորէ կինը և աճուկէն ալ՝ հայրը։

*** Սելանիկէն կը գրեն թէ անցած կիրակի գիշեր Եալըի կողմը աղիւսի գործարանին աշխատաւորներէն Պուլկար Ճորճի իր կնոջը հետ երբ տուն կ'երթար, երկու անծանօթներ անոր վրայ հրազէն պարպեցին։ Գնդակներէն մին ծակեց Ճորճիի փորը, փայծաղը և երիկամունքը։ Անմիջապէս հիւանդանոց տարուելով դարմանուեցաւ և սակայն մահէ մը ազատեցաւ։ Ոճրագործները կը փնտռուին։

ԱՐԿԱԾ.—Էյուպի Թոփճիէի Թաղը բնակող և Ֆէսխանէի գործաւորներէն Իսքէնտիմի փոքր աղջիկը Լէյման [illegible] օր լամբարը կը շրջէ և երբ վերցնել կ'աշխատէր իր զգեստները կրակ կ'առնեն։ Աղջիկը կսկծի պոռալ. մայրը հասնի և տեսնելով իր սրտահատորին պատահածը վախնալով առաջ կը նետուի մարելու համար։ Թէեւ կը յաջողի բայց իր ալ զգեստները կը բռնկին։ Երկուքն ալ զանազան այրուածքներ ստացած ըլլալով հիւանդանոց տարուեցան։

ԼԱ ԻՒՆԻՕՆ ԷԼԸ ՖԷՆԻՔՍ ԷՍՓԱՆԵՕԼ

ՊԱՐԳԵՒԱՒՈՐ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՔՐԷՏԻ ՖՕՆՍԻԷ ՏԸ ՖՐԱՆՍ

ՊԱՐՏԱԹՈՒՂԹ 1879 ՏԱՐՒՈՅ

1905 Յունիս 5ի վիճակահանութեան շահած են հետեւեալ թիւերը.—

460,691 թիւը շահած է 100,000 ֆրք.
377,772 » » 25,000 »

Հետեւեալ վեց թիւերը շահած են 5000 ֆրանք.—

150,815 451,670 742,565 879,319
923,890 996,026

Հետեւեալ 45 թիւերը շահած են 1000 ֆրանք.—

6107	10868	17728	20599	32614
42811	72513	80259	134287	144716
145174	155060	226641	238710	240522
258694	284627	290760	316418	375088
396605	415312	416135	416782	444850
461286	463022	508869	517807	530448
545524	598988	672011	675276	743950
764721	790814	814983	849869	863562
869616	873802	911996	972549	980732

ՊԱՐՏԱԹՈՒՂԹ 1899 ՏԱՐՒՈՅ

271,652 թիւը շահած է 150,000 ֆր.
492,705 » » 5000 »

ՎԻԼ ՏԸ ԲԱՌԻ

ՊԱՐՏԱԹՈՒՂԹ 1898 ՏԱՐՒՈՅ

1905 Յունիս 5ի վիճակահանութիւն

367,705 թիւը շահած է 200,000 ֆր.
37,307 » » 50,000 »

Հետեւեալ չորս թիւերը շահած են 10,000 ֆր.—

22459 132687 282764 357068

Հետեւեալ չորս թիւերը շահած են 5000 ֆր.—

162,156 646,019 661,329 682,754

ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐ

ՊԵՐԼԻՆ 25 Յունիս.—Գերման պաշտօնական թերթերը կը յայտարարեն թէ Մարոքի խնդրոյն նկատմամբ Գերմանիոյ և Ֆրանսայի միջեւ եղած բանակցութիւնները գոհացուցիչ ելքի մը պիտի հասնին։

ԲԱՐԻԶ.—Բէթէրսպուրկէ կը հեռագրեն թէ այսօր իսկ շարժման մէջ դրուեցան Մոսկուայի պահեստի զինուորներէն ստուար մաս մը։

ՊԵՐԼԻՆ.—Կ'ըսուի թէ Գերմանիա չի փափաքիր միայն Ֆրանսայի հետ համաձայնութիւն մը Մարոքի մասին, այլ մանաւանդ հաստատ դաշնակցութիւն մը՝ Ֆրանսայի հետ, որ յարաբերութեան մէջ դնէ Գերմանիոյ և ֆրանսական գաղթականութեանց վաճառականութիւնները։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ

(1905 Յունիս 11 Շաբաթ)

ՑՈՐԵՆ

Ճերմակ Առաջին օխան		39½-40	փարա
» երկրորդ	»	38-38½	»
Փափիլիթ	»	35-37	»
Զավտարըլը	»	32-33	»
Սէրթ առաջին, օխան		38	փր.
» միջին տեսակ		37-37½	»

Այսօր ժամանեց 8 վակոն ցորեն Անատոլ։

ԱԼԻՒՐ

Տեղական քըրմա Ա. պարկը	75	ղր.
» » Բ. »	72-73	»

ԹԵՓ

Օխան 18½ փարա։

ԳԱՐԻ

Քէօսթէնճէ 13—13¼ զրշ. գրիւը
Մէրսին 12½-12¾ զրշ. գրիւը։

Մէկ շաբթուան ժամանած ապրանք ցորեն 76 վակոն, ալիւր արտասահմանէ 15300 պարկ։ Հրապարակը հաստատ է։

ՍԱԿԱՐԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆԸ

10/23 Յունիս 1905

ՕՍՄ. ՄԻԱՑԵԱԼ ՔՈՆՍՈԼԻՏԷ

Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ	Օ. Ո.	95.09
Երէկուան էն բարձր գինը	»	95.14
» էն վար գինը	»	94.20½

ՌՈՒՄԷԼԻԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ	Ֆր.	129 25
Երէկուան էն բարձր գինը	»	129.37
» էն վար	» »	128.
Րէժիի պարտաթուղթ	ֆրանք	394.—
Շիրքէթը Խայրիէ		30.—
Օսմանեան Պանքա		608.—
Տէրքոսի Ջուրի ընկ.		246.—
Փարաքի Կ. Պոլսոյ		514.—
Քրէտի Ֆօնսիէ Էժիփսիէն	Ա.	310.50
» « »	Բ.	269.75
Պանք Նաս. Կրէտ.		436.—
Թրամվայի Բաժնեթուղթ		7.55
Անատոլ. Երկ. բաժնեթ.	Ա. Ո.	15.—
Օսմ. Ապահովագր. Ընկ.	Լ. Օ.	4 22¼
Լաւրիում	ֆր.	39.—
Թրանսվալ	»	86.—
Ռուսական 4% 1901		89.25
Ճարոնական 4%		89.50
Սպանիական արտաքին		90.27
Անգլիական Քոնսոլիտէ	Ա. Ո.	87.50
Ֆրանսական Ռանթ	ֆր.	88.40

☛ Կարդալ Մահմուտ Փաշա, Խ. ՖԷՍՃԵԱՆ դեղարանի եւ միջատասպան փոշիին ազդը Դ. երես

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ —= 15 =—

ԳՐԵՑ ՍԻԼՎԷՆՍԱՐՆ

ԹԱՐԳՄԱՆԵՑ ՍԻՄՈՆ ՉԷՕՄԼԷՔՃԵԱՆ

ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

Դէպի Գանձի Կղզին

Ը.

ԼՕՆԿ-ՎԻԻ ՊԱՆԴՈԿԻՆ ՄԷՋ

Եւ մինչ Մօրկան իր տեղը կ'երթար, Ճօն Սիլվըր ականջէս վար ըսաւ,

—Այս Մօրկանը բարի մարդ մըն է, բայց տխմա՛ր ո՛րքան ապուշ է։ Ալքս միտքս սա Սեւ չունին վրայ է, ...ելցուց բարձրաձայն։ Ո՛չ, առանկ ...ունով մէկը չեմ ճանչնար, բայց են... կուգայ որ այս չանաձուկը տեղ մը տեսած եմ․․․։ Այո՛, հիմա կը յիշեմ։ ...կու երեք անգամ հոս եկաւ կոյրի մը հետ։

—Ծի՛շդ, պոռացի յուզուած։ Կոյրն ... ծովահէններու խումբէն է, և կը կոչուի Բիու։

—Այո՛, ըսաւ Ճօն Սիլվըր ինք ալ խիստ յուզուած։ Այդ անունով կը կոչուէր և անարժէք մարդուն մէկն էր։

—Իրաւ որ չեմ գիտեր, պատասխանեց Մօրկան։

—Չե՞ս գիտեր։ Ուսերուդ վրայ եղածը գլո՞ւխ է եթէ ոչ դդում, պոռաց Ճօն Սիլվըր։ Չե՞ս գիտեր։ Քիչ մը առաջ որի հետ խօսի՞լդ միայն գիտես։ Տեսնենք, աշխատէ յիշել։ Ծովերդութեա՞ն, նաւերո՞ւ, նաւապետներո՞ւ խօսք ըրաւ, ի՞նչ խօսք ըրաւ, ըսէ նայիմ։

—Պատիժի վրայ կը խօսէինք, ըսաւ Մօրկան ապուշ դէմքով մը։

—Իրա՞ւ։ Ատոր վրա՞յ կը խօսէիք։ Ուրիշ նիւթ մը չէի՞ք կրնար գտնել ու անոր վրայ խօսիլ։ Կ'երեւայ թէ այս նիւթը ձեր երկուքին ալ գործին կուգայ։ Օ՛ն, գնա՛ տեղդ նստէ, ծովախո՛զ քեզի։

Միայն թէ կարենայինք սա Սեւ չունին օձիքէն բռնել։ Ահաւասիկ լուր մը որ հաճոյք պիտի պատճառէ Մր. Դրիլօնիի։ Պէն շատ աղէկ կը վազէ։ Քիչ նաւազներ անոր ոտքին կը հասնին։ Եթէ Սեւ չունը բռէ մեզ, աղէկ պիտի խնդանք։ Ա՛հ, նաւուն յատակը ձգուելու պատիժին վրայ կը խօսէր և այդ պատիժին համը պիտի առնէ։

Այսպէս խօսելով, Ճօն Սիլվըր սրահին մէջէն կ'երթեւեկէր, իր յենցակին օգնութեամբ ցատկռտելով, սեղաններուն վրայ կռուփ հարուածներ տեղալով, և վերջապէս ցոյց տալով արդար զայրոյթ մը որ բաւական պիտի ըլլար Պօու Սդրիդի կամ Օլտ Պէյլիի դատաւոր մը համոզելու։ Կասկածներս արթնցած էին Սեւ չունը գտնելով Լօնկ Վիւ պանդոկին մէջ և այս պատճառաւ մօտէն կ'ուսումնասիրէի մեր խոհարարը։ Բայց ա՛յնքան նրբամիտ էր անիկա որ իր ինքնութիւնը չէր յայտներ և կամ թէ ես շատ պզտիկ էի անոր դերը մը խաղալը տեսնելու համար։ Երբ փախստականին ետեւէն գացող երկու մարդիկը դարձան շնչասպառ, յայտարարելով որ բազմութեան մէջ կորսնցուցած էին անոր հետքը, և երբ լսեցի այն յանդիմանութիւնները զորս այս առթիւ Ճօն Սիլվըր ըրաւ անոնց, պատրաստ էի աշխարհի բոլոր դատարաններուն առջեւ բարի վկայութիւն տալու անոր նկատմամբ։

—Ընդունեցէք, Հօուքինս, որ բախտ չունիմ, ըսաւ դէպի ինծի գալով։ Իմ գլխես եկած այս պատահարը տարօրինակ չէ՞։ Մր. Դրիլօնին ի՞նչ կարծիք պիտի կազմէ վրաս։ Այդ Սեւ չունը իմ տո՛ւնս գայ և իմ ամէնէն աղէկ ռոմս խմէ, դուք իմացնէք ինծի անոր ո՛վ ըլլալը և ձեռքէս փախչի՛․․․։ Շատ ցաւալի բան է սա։ Բայց յոյսս ձեր վրայ է, Հօուքինս, որպէսզի ի նպաստ ինծի վկայութիւն տաք Մր. Դրիլօնիի։ Իրա՛ւ, դուք տղայ էք սակայն, բայց մեծ մարդու մը չափ խելք ունիք։ Առաջին անգամ երբ ներս մտաք, հասկցայ։ Բայց ի՞նչ կրնամ ընել այս յենացուպով։ Երբ երիտասարդ էի և երկու սրունքներուս գործածութիւնը կը վայելէի, հաւատացէք որ օձիքէն կը բռնէի այդ Սեւ չունին և զոյգ մը ապտակ կ'անցընէի ձեռքերուն, բայց հիմա․․․։

Յանկարծ կանգ առաւ։ Կարծես միտքը բան մը եկած էր։

—Հապա ատաղակին հաշի՞ւը, պոռաց։ Երեք գաւաթ ռոմ խմեց։ Սատանան տանի զիս եթէ մոռցես կ'անցնէր որ խաղի պիտի գայի այսպէս։

Ասոր վրայ՝ նստաւ արցունք թափելու աստիճան խնդալով։

Ես ալ խնդացի և մեր զուարթութիւնը այնքան փոխանցիկ եղաւ որ կապելայէն պատերը ցնցուեցան քրքիջներէն։

—Ի՛նչ անխելք նաւազ մըն եմ եղեր, ըսաւ Ճօն Սիլվըր երբ կրցաւ վերջապէս քրքիջը զսպել։ Շատ պիտի զարմանայի եթէ իրարու միջեւ չհասկընայինք, աւելցուց Հօուքինս, վասն զի իբրեւ նաւազիկ բռնելու էին զիս և ո՛չ թէ իբրեւ խոհարար։ Բայց տեսնենք։ Պէտք է վերջացնել։ Ամէն բանէ առաջ պարտականութիւնը, այնպէս չէ՞։ Հին եռածայր գլխարկս առնեմ և միասին երթանք Դրիլօնիի, այս գործը իրեն պատմելու համար, վասն զի պէտք է խոստովանիլ որ այս գործին մէջ ո՛չ դուք ո՛չ ես չփայլեցանք։ Դո՛ւք ալ չփայլեցաք, իրաւ որ։ Երկուքնիս ալ բախտ չունինք։ Բայց համաճարակը տանի զիս եթէ բաւական ժամանակէ ի վեր այսքան խնդացած ունէի։

Եւ սկսաւ նորէն խնդալ ու ես ալ քաղաքավարութեան համար պարտաւորուեցայ նորէն մասնակցիլ իր զուարթութեանը, թէեւ, ճիշդը ըսելով, խնդալու պատճառ մը չէի տեսներ։

Քարափին վրայ, քալած ատեննիս, լաւ խօսող մը ըլլալը ցոյց տուաւ նաւերուն անուններ ըսելով, անոնց սարքաւորութիւնը, ի՛նչ ազգի պատկանիլը յայտնելով և վերջապէս նաւահանգստի ամէն աշխատութեանց վրայ անվերջ մանրամասնութիւններ տալով։ Սա նաւը իր բեռը կը պարպէր, միւսը բեռ կ'առնէր, սա ուրիշը կը պատրաստուէր առագաստները պարզել, և յետոյ հազար ու մէկ ծովային անեկդոտներ և ծովու մարդոց յատուկ բացատրութիւններ, զորս կը կրկնէր ինծի չմոռնալ։ Մէկ խօսքով, պանդոկ հասնելէ առաջ, քանիցս ըսած էի ինքզի թէ անկարելի էր աւելի սիրուն ընկեր մը գտնել ճամբորդութեան համար։

Տօքթորն ու Սքուայրը կը ճաշէին, նաւ երթալ և ամէն բան քննելէ առաջ։ Ճօն Սիլվըր ոգեւորութեամբ պատմեց խնդիրը կէտ առ կէտ, ճիշդ ինչպէս որ տեղի ունեցած էր։

—Անանկ չէ՞, Հօուքինս, կը կրկնէր երբեմն։

Եւ ես ալ կը հաստատէի իր պատմածները։

Տօքթորն ու Դրիլօնի շատ ցաւեցան որ Սեւ չունը իրենց ձեռքէն փախաւ։ Բայց ի՞նչ կրնայինք ընել։ Պէտք էր մխիթարուիլ։ Սքուայրին շնորհաւորութիւններն ստանալէ ետքը Ճօն Սիլվըր իր յենացուպն առաւ և մեկնեցաւ։

(Շարունակելի)

Զուարճալի Ուղեւորութիւն
ԱՇԽԱՐՀԻ ՇՐՋԱՆԸ
Քառասուն Փարայով

Մանզումէի Շաբաթ օրուան թիւէն սկսեալ կը հրատարակենք

ԶՈՒԱՐՃԱԼԻ ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

որուն իւրաքանչիւր էջը նոր տեսարան մը կը պարզէ զուարճալի, հետաքրքրաշարժ ու սրամիտ չարաճճիութեամբ։

Հերոսը ֆրանսացի երիտասարդ օրագրող մըն է, որուն մօտաւոր ազգականներէն մէկը գիտնալով անոր շռայլ բնաւորութիւնը՝ իր ամբողջ միլիոնները այս խմբագիր ազգականին կը կտակէ, պայմանով որ ժառանգութիւնը ստանալէ առաջ, երիտասարդ խմբագիրը՝

ԱՇԽԱՐՀԻ ՇՐՋԱՆԸ ԿԱՏԱՐԷ, ՄԻՄԻԱՅՆ

ՔԱՌԱՍՈՒՆ ՓԱՐԱՅՈՎ

Հարուստ ազգականը գիտնալով որ ժառանգորդ խմբագիրը՝ իր ձգած միլիոնները մէկ քանի տարուան մէջ պիտի փճացնէ, յատկապէս այս ծանր պայմանը կը դնէ, որպէս զի խմբագիրը հասկնայ թէ ի՛նչ դժուարութիւններով կը վաստկուի դրամը, ու անոր համեմատ տէր ըլլայ իր ապագայ հարստութեան։

Ասկէ զատ ուրիշ պայման մըն ալ կը դնէ հարուստ ազգականը. իր նախապէս ճանչցած յամառ մէկ Անգղիացին կտակակատար ու քոմիսէր կը կարգէ երիտասարդին վրայ, որպէս զի այս վերջինը եթէ չկրնայ

ՔԱՌԱՍՈՒՆ ՓԱՐԱՅՈՎ

ԱՇԽԱՐՀԻ ՇՐՋԱՆԸ

կատարել, ամբողջ ժառանգութիւնը Անգղիացին մնայ։

Արդ դիւրին է երեւակայել թէ Բարիզցի հնարամիտ խմբագիրը ի՛նչ վարպետութիւններ, ի՛նչ խորամանկութիւններ կը ծրագրէ, այս անկարելի պայմանը կարելի ընելու և գրպանի քառասուն փարայովը աշխարհի շրջանը կատարելու համար, երբ մանաւանդ անսպառ մրցակից մըն ալ ունենայ իր դէմ որ աչքը չորս բացած աներեւակայելի խստութեամբ քայլ առ քայլ կը հետեւի անոր, որպէս զի երիտասարդին տկարանալու պարագային ինք տիրանայ միլիոններուն։

Ահաւասիկ ուղեւորութիւն մը բոլորովին նոր, ինքնատիպ ու զուարճալի, որ կրնայ կարդացուիլ ընտանեկան ամէնէն խստապահանջ շրջանակներու մէջ իսկ, քանի որ իր զուարճալի հանգամանքին կը միացնէ՝ արժանաւորութեան, համեստութեան, ճարպիկութեան ու չարքաշութեան ամէն գործնական առաւելութիւններ։

Հաճելի ժամանց մը վայելել ուզողներ և նոյն իսկ թերթօն կարդալու սովորութիւն չունեցողներ անհրաժեշտ է որ կարդան մեր այս

ԶՈՒԱՐՃԱԼԻ ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՇԽԱՐՀԻ ՇՐՋԱՆԸ

ՔԱՌԱՍՈՒՆ ՓԱՐԱՅՈՎ

ՊԱՐԳԵՒԱԻՈՐ

ՍԻԿԱՌԻ ԹՈՒՂԹ

ՄԻԱՅՆ ԱՅՍ ԹՈՒՂԹԸ ԳՈՐԾԱԾԵՑԷՔ

Որ պատուական եւ առողջապահիկ է, եւ պարգեւ մը ստանալու հաւանականութիւնը ունի

ԿԱՐԴԱ, ԱՅՍ ՄԱՍԻՆ ԼՐԱԳՐՈՅՍ Գ. ԷՋԻՆ ՄԷՋ 3—1

«ԼԱ ԲՕԼԱՐ»

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՓԻԼԻՊՊՕՑԻ ՊԱՆՔԱՅԻՆ ՎԱՐՁՈՒԹԵԱՆ ՆԵՐՔԵՒ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 100 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԱՆՔ

ՀՐԴԵՀԻ ՃԻՒՂ

1903 Դեկտեմբեր 31ին ընկերութեան ունեցած երաշխաւորութեան գումարները

	Ֆրանք
Փիլիպպօյի Պանքան ի պահ դրուած զանազան արժեթղթերով	50,000,000
Վերոյիշեալ արժեթղթոց յաւելեալ արժէքը	21,298,712
Զանազան պանքաներու քով պահեստ	4,661,118
104,380 անգլ. ոսկի արժէքով անգլիական և հնդկական արժեթղթեր Անգղիոյ Պանքան ի պահ դրուած	3,563,165
Գումար ֆրանք	79,522,995

ԼԱ ԲՕԼԱՐի Կ. Պոլսոյ մասնաճիւղը արտօնեալ է հրդեհի դէմ ամէն տեսակ ապահովագրութիւններ ընդունիլ յանուն ընկերութեան, և պատահած վնասները անմիջապէս և արդարութեամբ կարգադրել։ «Լա Բօլար» իր վճարմանց ատեն ցոյց տուած փութկոտութեամբ և առատաձեռնութեամբը իրաւամբ առաջնակարգ դիրք մը բռնած է ապահովագրական աշխարհին մէջ։

Գործակալութիւններ ունի Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքներուն մէջ։

Ընկերութեան դրամատունն է ՔՐԷՏԻ ԼԻՕՆԷՆ։

Տեղեկութեանց համար դիմել Կ. Պոլսոյ մասնաճիւղին գրասենեակները, Պոլիս Սուլթան Համամ, Բինթօ խան։ 31-50

ՍՏՈՅԳ ԱՌԱՒԵԼՈՒԹԻՒՆ, ՈՎ ՀՈՒՉԵՐ

Դեղագիրներու արագ պատրաստութիւն, ճշգրիտ գործադրութիւն, դեղերու թարմութիւն և գիներու չափաւորութիւն

ՄԷԿ ՄԸ ՓՈՐՁԵՑԷՔ

Պ. ՏԻՒՅՄԷՃԵԱՆ ԴԵՂԱՐԱՆԸ

Բերա, Ֆէրիքէօյ, Զօպու ճամբ, Թիւ 21

Գիշերային սպաս 37—30

ԶԱՐԵՀ ԳԱԲԱՄԱՃԵԱՆ

ՎԻՐԱԲՈՅԺ - ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

Վկայեալ Լիոնի վարժարանէն, եւ նախկին օգնական Բարիզի հիւանդանոցաց

Կ'ընդունի հիւանդներ ամէն օր ժամը 9—5 (ր. ե.) իր բնակարանին մէջ, Բերա, Մեծ Պողոտային վրայ Սոնիի դեղարանին դիմացը Պէօյիւք Բարմաք Գափու Թիւ 2։ Երեքշաբթի և Ուրբաթ օրերը աղքատաց ձրի զննութիւն։ 12—20

ԱԶԴՈՒ ՄԻՋԱՏԱՍՊԱՆ ՓՈՇԻ ՓՍՏՈՒՂՆԵՐՈՒՆ ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ ՄԸ

Կ'ուզէ՞ք ճանճերէս ու մըջիկ-մըջիկ ճանճալ ու ազատիլ սա անհրես միջատներէն ձեռքէն չորս բաներէն. ԴԻՄԵՑԷՔ ՈՒՂՂԱԿԻ

ԽԱՉԻԿ ՖԷՍՃԵԱՆԻ

ԴԵՂԱՐԱՆԸ

Մահմուտ Փաշա Պազրի, «պօղաչաճի»ին դէմ, թիւ 261

ուր հոն պիտի գտնէք Թարմ և առաջին տեսակ խիստ ազդու Տալմացիայի միակ միջատասպան փոշի, որ վայրկենապէս կ'սպաննէ ու կ'ոչնչացնէ, մլուկը, լուն (փիրէ), ոջիլը, ճանճը, մժեղը (սիվրիսինէք), Ուտիճը (կիւվէ), բըրբըր ցուրծի-ուտիճը և ուրիշ խել մը վնասակար միջատներ ու ճճիներ. այս փոշիները մեծ ու պզտիկ տուփերու մէջ դրուած պատրաստ կը ծախուին։ Ուստի ամէն անոնք որոնք պէտք ունին ազդու միջատասպան փոշիի և կ'ուզեն գիշերները անուշ-անուշ քնանալ և առողջութիւննին չը խանգարուած արթննալ թող հաճին դիմել դեղարանս գնելով տուփ մը փոշի, քանի որ այս տեսակ պէտքը մը գոհացնելու համար դեղարանս ունի իր դիւրութիւնը Պոլսոյ կարեւոր և կեդրոն մէկ տեղը գտնուելովը։ Աւելորդ նկատած չենք ըլլար հոս անգամ մը եւս յիշեցնելու թէ՝ Դեղարանս Պատ. հասարակութեան շնորհիւ քիչ ժամանակուան մէջ ջերմ ընդունելութեան արժանացաւ իր ուղղամիտ գործունէութեամբ, ինչ որ միշտ ծառայելով իր նպատակին, ան է դեղերու թարմութեամբ, դեղագրերու արագ և ճշգրտապէս պատրաստութեամբ, գիներու չափաւորութեամբ և որ աւելին է պարտաճանաչ խղճամիտ գործադրութեամբ միշտ գոհ ձգելով իր ազնիւ յաճախորդները։

Դեղարանս նաեւ Եւրոպական տան մը հետ ալ բանակցած ըլլալով, ամէն շաբթու Զուիցերիական Թարմ պատուաստի բիւպեր (աշր գալեմի) կը հասնին բօսթայով և գաւառային յանձնարարութիւնք փութով կը կատարուին։

Ծրենք նաեւ ամէն օր Դեղարանս յաճախող Հայ և օտարազգի բժիշկներէն մասնաւորապէս ծանօթ ԲԺԻՇԿ ԱԼԼԱՀՎԷՐՏԻ ԷՖ.՝ որ ամէն Գշ. Եշ. Շբ. օրեր ժամը 8—11 իրեն դիմող հիւանդները կը դարմանէ իր ծանօթ փորձառութեամբ և մասնագիտութեամբը դեղարանիս մասնաւոր դարմանարանը։

Ահա մասամբ մը պարզելով Դեղարանիս ներկայ վիճակը կը յուսանք թէ արգոյ յաճախորդները ինչպէս ցարդ, յետ այսու եւս միշտ պիտի շարունակեն իրենց վստահութիւնը Դեղարանիս նկատմամբ, և փոխանակ հեռու տեղեր դիմելու՝ ուղղակի պիտի այցելեն Դեղարանս, ուր ամէն տեսակ դիւրութիւններ պիտի ընծայուին իրենց կատարելապէս գոհ թողելու համար, քանի որ Դեղարանիս սկզբունքը եղած է ՈՒՂՂՈՒԹԻՒՆ։

ԴԵՂԱՐԱՆՍ ՈՒՆԻ ՆԱԵՒ ԳԻՇԵՐԱՅԻՆ ՍՊԱՍ 50-14

ՆՇԱՆ ԶԱՄԻՉԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՀԱՐՍԱՆԵԿԱՆ ՄՈՄԵՐՈՒ

ԵՒ

ՊՍԱԿՈՒԹԵԱՆ ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐՈՒ

Կ'ուզէ՞ք հարսնիքներնուդ փայլը աւելցնել, գեղեցիկ «էֆէ» մը տալ մոմերուն, դիմեցէք ՆՇԱՆ ԶԱՄԻՉԵԱՆԻ վաճառատունը, ուր բացի պատրաստ գտնուած մոմերէ կը գործածուին նաեւ մեծ խնամով վերջին նորաձեւութեամբ ճաշակաւոր մոմեր, անմրցելի աժան գիներով։ Կը գտնուին նաև հոն հարսի կիրլանտ, քօղք, քօղքի անուակ, զարդարուած կօղով, ծաղիկ, փետուր, եւն. եւն. եւն.։

Փութացէ՛ք, հարսնիքի Տէրեր, այցելել անգամ մը Նշան Զամիչեանի հարսանեկան մոմերու նոր վաճառատունը, ուր ոչ միայն ձեր ճաշակը, այլ նաեւ ձեր քսակն ալ գոհացում պիտի գտնէ։

ՍԽԱԼ ՏԵՂ ՉԵՐԹԱՔ

ՆՇԱՆ ԶԱՄԻՉԵԱՆ

Կ. Պոլիս, Քամանճօ խանի առջեւ, թիւ 86 45—50

ԱՌԻԹԷՆ ՕԳՏՈՒՏ ՔԱՂԵԼ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

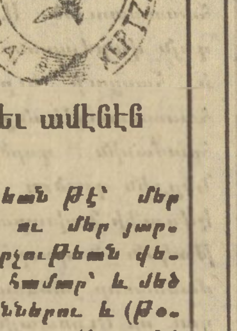

ՀԵՐՃԱՅԻ

ԱՊԱՌԻԿ ԵՒ ԿԱՆԽԻԿ ՎԱՃԱՌՈՒՄ

Գոհարեղէններու, ամէն տեսակ կահ կարասիներու եւ ամէնէն նորաձեւ հագուստներու, եւ այլն

Պատիւ ունինք ծանուցանել պատուարժան հասարակութեան թէ՝ մեր վաճառատանց ապրանքներուն տեսակները աւելի ... յաճախորդաց աւելի գոհացում տալու համար հարստացուցած ենք ամէն տեսակ ապրանքներէ զատ կիներու և այրերու համար՝ և մեծ ու փոքր ամէն տարիքի յատուկ զգեստեղէններու, ճերմակեղէններու և ... ու միանգամայն ամէն տեսակ առաջնակարգ կարասիներու (ձեղունի լամբաներ, աթոռներ և այլն) ճոխ մթերանոց մը հաստատած ենք, խիստ դիւրամատչելի գիներով և կանխիկ ու ապառիկ պայմաններով,

Արդ՝ կը խնդրուի մեր համակրելի յաճախորդներէն, որ բարեհաճին դիմել վերոյիշեալ վաճառատունը, ուրկէ անտարակոյս անհուն գոհունակութեամբ պիտի մեկնին։

ՎՃԱՐՄԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

1. Ապառիկ գնողներու համար հարիւրին 20 կանխիկ և մնացեալ գումարին հարիւրին 5 շաբաթական վճարմամբ։
2. Կանխիկ գնողներու համար հարիւրին 5 զեղչ։
3. Կանխիկ ծախուած ապրանքներէն միմիայն ադամանդեայ գոհարեղէններ երբ գործածուած բայց անվնաս մնացած ըլլան՝ հարիւրին 10 զեղչով, իսկ ապառիկ ծախուած և անվնաս մնացած միմիայն ադամանդեայ գոհարեղէններէ ալ հարիւրին 15 զեղչով ետ կ'առնուին։

ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆ ԶՆԱՑ

Ց. Գ. Շաբաթական վճարմանց համար հաւաքիչներ բնդմիօտ պատրաստ են։ Մեծ Շուկայ, Ներչաց Փողոց թիւ 13, Կ. Պոլիս 28-50

ԸՆՏԻՐ ԿԵՐՊԱՍԵՂԷՆՆԵՐ

Կալաթա Խավեար խանի երկրորդ յարկ թիւ 83

Ֆրանսայէն և Անգղիայէն վերջին նորաձեւութեան համեմատ պատրաստուած զուտ և ընտիր բուրդէ էրիկ մարդոց համար յատուկ զգեստեղէններ, բարտըսիւներ և բանթալոններ բերուած ըլլալով, արգոյ հասարակութեան կը յանձնարարուի անգամ մը դիմել յիշեալ վաճառատունը, ուր ճաշակի ազնուութիւնը և գինին չափաւորութիւնը իրարու հետ կը մրցին։

50—11 Գ. ՀԱՅՐ. ԲԶՈՒՄԵԱՆ

ՏՕՔԹԷՕՐ Ն. ՓՕՅԱՃԵԱՆ

Արանց և կանանց ծննդաբերական գործարանոց մասնագէտը հաստատուած է Բերա, Թիւնէլի գլուխը Լէօֆլէրի ապարանին դիմացը 8 թիւ ապարանքը և հիւանդ կ'ընդունի առաւօտեան ժամը 9էն (Ր. Ե.) մինչեւ 12 իսկ կէս օրէն վերջ ժամը 2էն մինչեւ 6, վաւերացեալ աղքատները ձրի կը դարմանուին։ 10—1

ԷԳՕՆՕՄԻՍ

ՊԱԽԹ

(EPARGNE-CHANCE)

Ն. ԲՕԲՈՃՕՂԼՈՒ

ՎԷ ՇԻՒՐԷՔԵԱՍԸ

ՊԱՆԳԱՍԸ

ՍԹԱՆՊՕԼՏԱ ՍԻՐՔԷՃԻՏԷ ՔԷՕՓՐԻՒԼԻ ԽԱՆԸՆՏԱ

ՆՈՒՄԷՐՕ 26

ԱԹԸԼԸՐ աչըք թէէտիյաթըս հէր տիւրլիւ իգրամիյէլի վէ ֆայզլի թահվիլաթ

ԱԼԸՆԸՐ, ՍԱԹԸԼԸՐ ... վէ իւայէթ օյունան թահվիլաթ

ՎԱՆՍ ՎԷՐԻԼԻՐ էսհամ իւզէրինէ վէ աղ ֆայզլի օլմագ իւզրէ

ԹԱՀՍԻԼ ԻՍԻԼԻՐ մէճճանէն, պիլճիւմլէ թահվիլաթըն խասայէթ իտասը իթմէյերէկ.

ԱԹԸԼԸՐ Իզմիր Համիտիյէ Սէնէտլէրի ... վէ սաիր ...

ԻԿՈՒՐԻԹԱ ՕԼՈՒՆԸՐ հարիճէ գար ... վէ մօպիլեա։

ԻԽԹԱՐ. — Կէրէք բիզզամըզ վէ կէրէքսէ վիլայաթը Շահանէ իչին ճիհաթը աճէնթլէրէ իհթիյաճ վար տըր։ Տոլկուն գօմիսիօն վէրիլիր։ Պու խուսուսաթա ... մէքթուպ իլէ Քէօփրիւլիւ խանընտա վագը միւտիրիյէթը ... միւրաճաաթ իտիլէ։ 9—50

ՔԷՕՅԻՒՔ ԷԼՊԻՍԷ ՄԱՂԱԶԱՍԸ

Գ. ԷՐՄԷՆԵԱՆ ՎԷ ՇԻՒՐԷՔԵԱՍԸ

Իսթանպօլ, Սուլթան Համամընտա Թօփալեան խանընտա բէխմէլ 2º գաթընտա

Էլպիսէ մաղազալարը միյանընտա հէյաթ է'ն էսկի վէ էն զիյատէ քէսպի էհէմմիյէթ իթմիշ օլան վէ 1871 սէնէսինտէ թէէսիս օլունան Գ. ԷՐՄԷՆԵԱՆ պէօյիւք էլպիսէ մաղազասը, էսկի նամ ու իւնվանընը վէ մէքեանընը ... թէճտիտ ... Թօփալեան խանընտա ... մաղազայա ... իւլտիրիլ։

1. Օրտաա մէվճուտ ... ։
2. Գամըլլարըն ... ։
3. ... ։

Բէյիւլան ... ։

Մէգզիւր մաղազաա ... ։

ՖԻՅԱԹ ՄԱԳՏՈՒ

ԲԱԶԱՐ ԿԻՒՆԼԷՐԻ ՏԷ ԱՉԸԳ ՏԸՐ 42 50

ԱՏԱՄՆԵՐ

Ունի՞ք փտած, կոտրած, ցաւող և լինծերու հիւանդութիւն, կատարեալ դարմանումի, և բնականին անթերի գեղեցկութեամբը արհեստական ատամներու ... և յիշովին գոհ մնալու համար, դիմել ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

ԱՐԱՄ ԳԱՐԱԳԱՇԻ

Կ. Պոլիս Պաղչէ Գափու, Գին-Գիր-Զէչիւմի դիմաց, ժամը 4էն $11^1/_2$, և ամէն տաւա կանուխ, Սկիւտար Իճատիյէ, իր բնակարանը։

Կիւրակի օրերը ժամադրութեամբ 50—28

ՕՆՆԻԿ ՀԱՃԻՍԱՐԻՄ

ՇԱՔԱՐԵՂԷՆԻ ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Բերա, Բանկալթի, Պէօյիւք Բիրէ Ծառասեան Թիւ 38 եւ Աղաճամի, թիւ 124

Այս վաճառատանս մէջ կը ծախուին Եւրոպական և Օսմանեան ամէն տեսակ ընտիր շաքարեղէններ, բասթաներ, լօքումներ, լիքէօրներ, իւքսիրներ, հարսնիքի, նշանտուքի և կնունքի յատուկ զարդարուն շաքարեղէններ, ամէն տեսակ անուշեղէններ, եւն. եւն.։

Կ'ստանձնէ հարսնիքներու սպասարկութիւնը, գոհացուցիչ և դիւրամատչելի պայմաններով։ Կը գտնուի նաեւ ԸՆՏԻՐ ՊԱՂՊԱՂԱԿ, մանաւանդ Բանկալթիի խանութին մէջ, ուր կրնան յաճախել Բանկալթիի ընտանիքները և խիստ գոհ պիտի մնան։

Այս վաճառատունը բնաւ առնչութիւն չունի ուրիշ ո՛ և է նմանօրինակ հաստատութեան հետ։ 2

ՍԱՓՐԻՉ

Սափրիչ Արտաշէս Մ. Դաւիթեան պատիւ ունի ծանուցանել Պատ. հասարակութեան որ Սարըեարի պողոտային վրայ բաղնիքին կից 84 թիւ խանութին մէջ աշխատի, ինչպէս նաեւ Ենիմահալլէի Բազար Պոյի ճամբէն վրայ 94 թիւ խանութին մէջ ալ սափրիչ Անտոն Քէօլէեանի հետ ընկերութեամբ պատրաստ են իրենց դիմող արգոյ յաճախորդները գոհ ընել մաքուր, արագ և խիստ ախորժելի եղանակաւ սափրելու և մազ կտրելու ու յարդարելու մասին։ Այս խանութներուն մէջ դիւրագին կը ծախուին նաեւ ամէն տեսակ ընտիր անուշահոտութիւնք։ 2-5

ՏԱՐՐԱԼՈՒԾՄԱՆ ՎԿԱՅԱԳԻՐ

Ստորագրեալս տարրալուծական քննութեան մը ենթարկեցի 500 կրամնոց շիշ մը ձէթ։ Շիշին վրայ էթիքէթը հետեւեալ արձանագրութիւնը կը կրէր։ «Զտուած և մաքրուած Թրքական ձէթ, Նիքօլաքի Բարթալօտօ, հասցէ Եաղ Իսկէլէսի, Պոլիս, Նօ. 29»։

Նախ և առաջ սկսայ փորձեր ընել որոշելու համար անոր բնագիտական յատկութիւնները. գոյնը դեղին կանաչի զարնող, անխառն, թափանցիկ, ախորժահամ և անուշահամ, թեթեւ մը հոտաւէտ։ Ջերմին քանի մը աստիճան վեր կը բիւրեղանայ։ Ալքօլի մէջ կը լուծուի։ 55 վայրկենի մէջ հաստատուն վիճակի կը վերածուի։ Խտութիւնը 0,9168։ Քլարօմէթրի աստիճանը 49.50։

Այս փորձերուն ձեռնարկեցինք Պատէի և Գառալի դրութեանց համաձայն։ Եւ հաստատեցինք թէ այս իւղը կը ներկայացնէ անխարդախ, զուտ իւղի մը յատկութիւնները։

Բաղադրութիւն Լ.— Մարգարին՝ 28 առ հարիւր, Օլէին՝ 72 առ հարիւր։

Եզրակացութիւն. — Վերոյիշեալ գիտական խուզարկութեանց արդիւնքին համաձայն կը յայտարարեմ թէ, Ն. Բարթալօտօյի վաճառատան մէջ վերոյիշեալ մաքրութեամբ և էթիքէթով ծախուած ձէթը առաջին կարգի անուշ մըն է համաձայն գիտութեան և առողջապահութեան։ Վերլուծած ձէթի նմոյշին մնացեալ մասը կնքելով դրկեցի Պ. Ն. Բարթալօտօյին, որպէս զի չհամոզուողներուն ցոյց տայ։

ՏՐ. ՍԱՆՆԻ

Այս ընտիր ձիթաիւղը թիթեղեայ զոյգ տուփերու մէջ կը ծախուի իր նախկին գինով՝ այսինքն օխան 8 ղրուշ։ Կը գտնուի ամէն մեծ նպարավաճառներու քով և կը յանձնարարուի անոր գործածութիւնը իբրեւ առողջապահիկ իւղ։ 10-7

ՏՔԴ. Կ. ՄՈՒԹԱՖԵԱՆ

Երկարամեայ փորձառութեամբը քաջածանօթ Տքդ. Կ. Մութաֆեան էֆ. իր բնակութիւնը Բերա, Բանկալթի ճամբէն, Թրամուէյի գծին վրայ Թիւ 67 տունը փոխադրած ըլլալով, հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր մինչեւ կէս օր տանը մէջ. իսկ չորեքշաբթի օրերը ժամը 2էն մինչեւ 5 աղքատները ձրիաբար կը դարմանէ։ Եւ իր Պոլսոյ յաճախորդներուն դիւրութիւն մը ըլլալու համար, կէս օրէն վերջը մինչեւ իրիկուն կը գտնուի Կէօքի Փազար, Պալըք Փազար Եօղուշի գլուխը, Կարապետ էֆ. Պէրպէրեանի դեղարանը, ուր երկուշաբթի օրերը ձրիաբար կը խնամէ աղքատները։ 20—12

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅԱՅԵԱՆ